

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Sociální a charitativní práce

Ing. Radmila Andrásková

Využití výnosu Postní almužny ve farnostech
v Olomoucké arcidiecézi

Bakalářská práce

Vedoucí práce: ThLic. Jakub Doležel, Th.D.

2014

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně a všechny použité prameny a literaturu jsem uvedla v závěrečném seznamu.

v Olomouci dne: 26. 6. 2014

Radmila Andrásková

Děkuji vedoucímu práce ThLic. Jakubovi Doleželovi Th. D. za ochotné vedení práce, za jeho vstřícnost a cenné rady. Děkuji své rodině a přátelům za podporu při psaní této práce.

Obsah

ÚVOD	6
1 Pastorace	8
1.1 Definice pastorační práce	8
1.2 Cíl pastorační práce	10
1.3 Teorie konstitutivních prvků církve	10
1.3.1 Konstitutivní prvky církve	11
1.3.2 Vzájemný vztah konstitutivních prvků církve	11
2 Diakonie	13
2.1 Místo sociální práce v rámci diakonie	14
2.2 Synergie mezi církví a charitativní organizací	14
2.3 Uskutečňování diakonie ve farnosti	15
3 Diakonická pastorace	18
3.1 Almužna jako aktivita diakonické pastorace	18
4 Fundraising	20
4.1 Definice fundraisingu	20
4.2 Hlavní zdroje financování	21
4.3 Metody a techniky fundraisingu	22
4.4 Principy fundraisingu pro práci s individuálními dárči	22
4.5 Vybrané metody fundraisingu	23
4.5.1 Veřejná sbírka	23
4.5.2 Charitativní akce	25
4.6 Postní almužna jako fundraisingová aktivita	25
5 Postní almužna	27
5.1 Historie Postní almužny	27
5.2 Rekonstrukce ideového záměru Postní almužny	28
5.3 Ideový záměr Postní almužny	30
5.4 Záměr finančního využití prostředků Postní almužny	31
6 Kvalitativní výzkum - rekonstrukce ideového záměru	33
6.1 Metodologie kvalitativního výzkumu	33
6.1.1 Formulace výzkumného cíle	33

6.1.2	Výzkumný soubor	33
6.1.3	Výběr výzkumné metody	34
6.1.4	Příprava a průběh kvalitativních rozhovorů	34
6.2	Analýza kvalitativního výzkumu	35
6.2.1	Vznik Postní almužny	35
6.2.2	Zahraniční inspirace akce	36
6.3	Poslání a cíl Postní almužny	37
6.4	Postní almužna jako fundraisingová aktivita	39
6.4.1	Úloha kněze při realizaci PA ve farnostech	39
6.4.2	Úloha farnosti při rozdělení výtěžku PA	40
6.5	Shrnutí analýzy výzkumu	41
6.5.1	Vznik Postní almužny	41
6.5.2	Zahraniční inspirace akce	41
6.5.3	Poslání a cíl Postní almužny	42
6.5.4	Postní almužna jako fundraisingová aktivita	42
6.5.5	Úloha kněze při realizaci Pa ve farnostech	42
6.5.6	Úloha farnosti při rozdělení výnosu PA	43
6.5.7	Formulace ideového záměru Postní almužny	43
7	Kvantitativní výzkum - zjištění reálného využití výnosu PA	45
7.1	Metodologie kvantitativního výzkumu	45
7.1.1	Formulace výzkumných hypotéz	45
7.1.2	Výzkumný soubor	46
7.1.3	Výběr výzkumné metody	46
7.1.4	Příprava a průběh kvantitativního výzkumu	47
7.2	Analýza kvantitativního výzkumu	47
7.2.1	Spolupráce mezi Charitou a místní farností	47
7.2.2	Zapojení farnosti do rozhodování o využití výnosu PA	57
7.2.3	Prohlubování vnímavosti a citlivosti k problémům potřebných lidí	65
7.3	Reálný způsob využití výnosu PA	69
7.3.1	Využití výnosu Postní almužny 2009	70
7.3.2	Využití výnosu Postní almužny 2010	71
7.3.3	Využití výnosu Postní almužny 2011	71
7.3.4	Využití výnosu Postní almužny 2012	72

7.3.5	Využití výnosu Postní almužny 2013	73
7.3.6	Sestavení škály reálného využití Postní almužny	73
7.3.7	Přímá pomoc lidem v nouzi	74
7.4	Vyhodnocení kvantitativního výzkumu.....	75
Závěr.....		77
Použitá literatura		79
Seznam použitých zkratk		84
Seznam obrázků		85
Seznam tabulek		85

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je Využití výnosu Postní almužny ve farnostech v Olomoucké arcidiecézi. Postní almužna je diakonická pastorační formace věřících, která je nabízena farnostem Arcibiskupství olomouckého již od roku 2009. Postní almužna probíhá vždy v Postní době a na její realizaci spolupracuje místní církev – tedy farnost s místní Charitou. Od roku 2010 je koordinována Charitou ČR a probíhá se svolením České biskupské konference.

Postní almužna probíhá ve dvou rovinách. V rovině osobní je jejím úkolem cvičit se v odříkání si něčeho příjemného = postit se. Prostředky, které půstem, mohu formou almužny věnovat potřebným ve svém okolí. Výnos Postní almužny má být věnován lidem, kteří žijí v bezprostřední blízkosti těch, kteří se postem a almužnou aktivně zapojili do Postní almužny.

V rovině společenství má Postní almužna iniciovat a rozvíjet spolupráci mezi místní církví a jí místně příslušnou Charitou. Pracovníci Charity při realizaci Postní almužny musí spolupracovat s duchovními ve farnosti – s kněžími a jáhny a ke spolupráci přizvat také pastorační radu a dobrovolníky z farnosti,

Cílem bakalářské práce je nejprve zrekonstruovat ideový záměr projektu, případně následné zněny ideového zadání. Dále vytvořit škálu reálného využití Postní almužny. Následně prověřit zda je ideový záměr projektu naplňován. Zaměřím se na průběh Postní almužny ve farnostech a na spolupráci mezi farností a Charitou jak při realizaci projektu, tak při využívání jeho výnosu.

V teoretické části vymezím pojem a cíle pastore, budu se zabývat teorií konstitučních prvků církve, následně pak diakonii a diakonickou pastoračí. Déle se budu zabývat diakonií v sociální práci a uskutečňování diakonie ve farnosti a vymezím pojem almužna. Také vymezím postavení Postní almužny vzhledem k fundraisingu.

Překlenovacím můstkem mezi teoretickou a praktickou částí bude snaha zformulování ideového zadání Postní almužny na základě dostupných dokumentů o projektu, následně se pokusím o rekonstrukci ideového zadání pomocí metod sociálního výzkumu.

K rekonstrukci ideového zadání Postní almužny použiji metodu kvalitativního výzkumu – rozhovor. Budu hovořit s ideovými tvůrci projektu. K získání škály reálného využití Postní almužny použiji kvantitativní metody sociálního výzkumu. Dotazníkovým šetřením budu zjišťovat skutečné využití výnosu PA v Charitách

v Arcidiecézi olomoucké. Následně provedu srovnání ideového zadání Postní almužny s jejím reálným využitím.

1 Pastorace

V této kapitole své bakalářské práce se budu zabývat pastoračí, protože Postní almužna je nazývána pastorační aktivitou.

Pastorace jako péče o členy křesťanského společenství byla již v prvotní církvi. Při zřízení služby diakonů byly dány základy křesťanské sociální práce. Ve středověku byla pastorace chápána jako péče o duši. Zodpovědný za pastorační církevních společenství byl biskup, který v jejím rámci také pečoval o chudé a potřebné. Od 12. století se této péči ujmají řeholní společenství. Po staletí mezi úkoly pastorace patřilo kázání, bohoslužby, dobré skutky a vždy také péče o chudé a potřebné. (*Křišťan in Matoušek, 2013, s. 149*)

Obecně pojem pastorace označuje soubor činností, jimiž církve navenek i dovnitř realizuje své poslání. V posledních dvou stoletích se pastorace stala předmětem odborné reflexe, což souvisí se vznikem samostatného teologického oboru pastorační teologie. V průběhu vývoje se z disciplíny dávající návod jak uplatňovat náboženský přístup pastorační teologie změnila v disciplínu, která promýšlela funkce církve ve světě. V současné době jde spíše o disciplínu, která si všímá současné situace člověka z hlediska vztahu k Bohu a nazývá se praktická teologie. Praktická teologie si všímá životních situací člověka, jež teologicky promýšlí ve snaze mu pomoci, nabízí k této pomoci motivaci, poskytuje náměty k jednání a rozhodování. Ve středu zájmu je člověk ve své jednotě, úplnosti a životní situaci. (*Křišťan in Matoušek, 2013, s. 147 – 150*)

1.1 Definice pastorační práce

Pastorační působení církve dostalo po Druhém vatikánském koncilu nové impulzy, které je možno charakterizovat úvodními slovy pastorační konstituce o církvi a dnešním světě *Gaudium et Spes* (Radost a naděje) : „*Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem i úzkostí Kristových učedníků, a není nic opravdu lidského, co by nenašlo v jejich srdci odezvu. Jejich společenství se totiž skládá z lidí, kteří jsou sjednoceni v Kristu, při svém putování do otcova království jsou vedeni Duchem svatým a přijali zvěst o spáse, kterou mají předložit všem. Proto také toto společenství cítí, že je opravdu spjato s lidstvem a jeho dějinami.*“ (http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vatii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html)

Dokument Radost a naděje z roku 1965 stále ovlivňuje současné pojetí katolické pastorační práce. V centru pastoračních úvah je člověk ve své jednotě, úplnosti a životní situaci. Zdůrazněna je pak snaha pomoci trpícím a nemocným. (*Křišťan in Matoušek, 2013, s. 150*)

Pastorační práci jako službu církve chápe Pavel Ambros následovně: „*Pastorace je služba církve, která vyrůstá z jejího základního tajemství („ta, jež patří Pánu“) a poslání („poslání všech lidí ke spáse“, je „poslaná Kristem k národům, aby z nich činila učedníky“)* (Ambros, 2000, s. 36) Ambros také termín pastorace spojuje se svědectvím lásky: Základním postupem pastorace jsou potřeby druhých, přednostní rozhodnutí se pro potřebnější. Pastorační práci dneška charakterizuje objev konkrétní lásky v charitě. (Ambros, 2000, s. 38)

Aleš Opatrný (2005) popisuje pastorační práci v širším slova smyslu jako takové jednání s člověkem, při kterém respektujeme jeho jedinečnost, přistupujeme k němu z pozice věřících křesťanů, doprovázíme ho v jeho obtížích a pomáháme mu k lidsky důstojnému zvládnutí jeho životní situace na jeho dostupné úrovni víry s perspektivou jejího možného rozvoje. (Opatrný 2005, s. 9)

Další definice Aleše Opatrného zní (2001) „*pastorace znamená zabývání se lidmi v konkrétních životních podmínkách, tedy v určité zemi, v určité dějinné situaci, v určitém historickém a kulturním kontextu. Jejím posláním je řešit konkrétní problémy konkrétních lidí ve světle a síle evangelia.*“ (Opatrný 2001, s. 9)

Podle Aloise Křišťana pojem pastorace označuje soubor činností, jimiž církev navenek i dovnitř realizuje své poslání. V evropském pojetí definuje pastorační práci v úzkém smyslu slova „*jako úsilí církve zaměřené především k duchovní dimenzi člověka*“ v širším slova smyslu pak „*jako soubor činností, jejichž cílem je podpora kvality života člověka ve všech jeho dimenzích (biologické, psychologické, sociální a spirituální).* Tato podpora je zakotvena v křesťanském pojetí života - má svoji motivaci či východiska v evangeliu.“ (*Křišťan in Martinek a kol., 2010, s. 21*) Ve 21. století se prosazuje chápání pojmu pastorace v širším slova smyslu. (*Křišťan in Matoušek, 2013, s. 150*)

Ze všech výše uvedených definic vyplývá, že pastorace je služba církve zaměřená jak na lidi uvnitř i vně církve, jejím úkolem je podpora kvality života člověka ve všech jeho dimenzích. (biologické, psychologické, sociální a spirituální) v jeho konkrétní životní situaci. Doprovázení člověka ke zvládnutí této situace na jeho úrovni víry ve

světla evangelizace. Podpora má východiska a motivace v evangeliu a je zakotvena v křesťanském pojetí života.

1.2 Cíl pastorační práce

Pavel Ambros (2000) označuje pastorační práci za specifickou rovinu existence církve. Považuje ji za uskutečňování ekonomie spásy v církvi a skrze církve. Církve má schopnost a úkol pečovat o duši bližního, jeho vztah k Bohu, jeho spásu a věčnost. Zároveň má i povinnost prostřednictvím pastorační práce starat se o všechny lidi. Povoláním k pastorační práci je uschopnění a přijetí úkolů, z kterého vyplývá povinnost nasadit se pro spásu bližních skrze lásku, která objímá zároveň Boha i člověka. Pastorační práce vstupuje církve do hloubek Božího jednání ve všech oblastech lidského života až do krajnosti, kde Bůh nechce jednat sám, ale spolu s člověkem. (Ambros, 2000, s. 36)

Dle Aleše Opatrného cílem neboli posláním pastorační práce „je řešit konkrétní problémy konkrétních lidí ve světle a síle evangelia.“ (Opatrný, 2001, s. 9)

Jaro Křivohlavý, rozlišuje cíle pastorační péče v užším, ryze křesťanském pojetí je cílem pomáhat lidem, kteří se snaží vidět svůj život z pohledu křesťanské víry a podle tohoto pohledu realizovat svůj život. Dát se vést Duchem svatým a pomáhat druhým, aby se také dali vést Duchem svatým, aby se jim mohl dotknout v jejich těžkostech, problémech, konfliktech, životních krizích. Pomáhat druhým, aby byli zralejšími křesťany. (Křivohlavý 2000, s. 15-16)

V širším obecnějším pojetí je cílem pastorační péče pomáhat lidem v jejich životních problémech, poskytovat jim sociální oporu, pomoci jim k plnějšímu rozvoji a zrání. (Křivohlavý 2000, s. 15-16)

1.3 Teorie konstitutivních prvků církve

Pastorační teologie se mění v teologii praktickou. Pastorační teologie se zabývala prací kněze, který byl označován jako pastýř latinsky pastor. Vzorem je chování Ježíše Krista a základní otázkou již není, co má podle jeho vzoru dělat kněz, ale jak má podle jeho vzoru jednat církve – tedy všichni křesťané. Praktická teologie se nezabývá pouze prací kněze, ale praxí celé církve. Hledá odpověď na otázku o co má církve usilovat, aby byla opravdu církví. Má být tedy jasně stanoveno, co je pro praxi církve

charakteristické. To definuje právě teorie konstitutivních prvků církve. (*Michal Opatrný in Martinek, 2010, s. 62-63*)

Všichni křesťané ve svém životě by měli usilovat o naplnění těchto prvků, aby svými životy společně utvářeli církev. (*Opatrný, Lehner a kol., 2010, s. 39*)

Úkoly církve se vyjadřují čtveřicí konstitutivních prvků církve leiturgia, martyria, koinonia a diakonia. (*Opatrný, Lehner a kol., 2010, s. 39- 40*).

V encyklice *Deus caritas est* Benedikt XVI vyjadřuje niternou povahu církve v trojím úkolu: zvěstování Božího slova (kérygma – martyria), slavení svátostí (leiturgia) a služba lásky – caritas (diakonia). (*Benedikt XVI, 2006, čl.25a*)

1.3.1 Konstitutivní prvky církve

Prvek leiturgia označuje bohoslužebné jednání, které vyjadřuje vztah Boha k člověku a člověka k Bohu. Patří zde slavení mše, svátosti a modlitba.

Martyria je svědectví Bohu, jde o dosvědčování víry odpovídajícím jednáním v životě, jednáním křesťanů dokazující víru v Boha.

Koinónia- společenství, ve kterém je víra realizována ve vztahu k druhým lidem a současně sjednocení lidí, snaha o sjednocení křesťanů, odstranění nespravedlností rozdělujících lidí.

Diakonia je služba lásky potřebným, jako praktická odpověď na utrpení a nespravedlnost ve světě, jejímž hlavním cílem je jeho zmírnění. (*Opatrný in Martinek a kol., 2010, s. 63 – 64*) Diakonie je milosrdná láska spojená s láskou s Bohem, která se projevuje skutky. Jde o svědectví víry, kterým křesťané dosvědčující, že evangelium lze žít v praktickém životě. (*ČBK, 2005, s. 3*)

1.3.2 Vzájemný vztah konstitutivních prvků církve

Teorie konstitutivních prvků církve bývá chápána dvěma odlišnými způsoby. Konzervativnější chápání teotie považuje svědectví Bohu a bohoslužbu jako důležitější pro život církve a diakonie je držena na okraji církevního života. Druhý způsob chápání konstitutivních prvků církve považuje konstituční prvky církve za zcela rovnocenné a pokud by jeden z nich chyběl, byl by život církve ochuzen. (*Michal Opatrný in Martinek, 2010 s. 64*)

Význam diakonie zdůraznil papež Benedikt XVI. v encyklice *Deus caritas est*. Papežovo pojetí diakonie jako pomáhající lásky výrazně přispělo k chápání diakonie

jako konstitutivního prvku cirkve. Také podpořilo angažovanost křesťanů a křesťanských pomáhajících organizací v sociální péči. (*Michal Opatrný in Martinek, 2010 s. 65*)

2 Diakonie

Ve svém původním významu diakonie označovala službu při stolech. (*Opatrný, Lehner a kol., 2010, s. 40*) V prvotní církvi docházelo při rozdělování potřeb vdovám k rozepři mezi hebrejsky a řecky mluvícími členy obce. Apoštolové byli službou „při stole“ zatěžováni a rozhodli, že budou vykonávat eucharistii a liturgii. (*Benedikt XVI., 2006, čl. 21*) Službou při stolech, která vznikla jako odpověď na sociální problémy, byla v jeruzalemské obci pověřena skupina sedmi mužů – diakonů. Byli pověřeni k organizaci sociálního zabezpečení chudých členů obce. (*Doležel in Martinek, 2010 s. 65*) Tato sociální služba byla konkrétní a současně duchovní a řádně organizovaná láska k bližním. (*Benedikt XVI., 2006, čl. 21*)

Výraz diakonie označuje v křesťanském smyslu jakoukoliv službu, kterou poskytovala církev chudým. (*Messinna, 2005, s. 67*)

Diakonie jednání ve smyslu pečující, dobročinné a pomáhající služby druhým. Diakonia v novozákonním smyslu zahrnuje motiv ochoty dobrovolně ustoupit ze svých vlastních představ a zájmů ve prospěch potřeb druhých. (*Doležel, 2012, s. 42-43*)

Diakonie má kořeny v samotném Bohu a je pokračováním v díle vtěleného Božího Syna. Základem diakonie je hluboké přijetí druhého a empatie na základě lásky. Jde o úsilí zlidšťování světa a společnosti. Křesťané by měli ochotně spolupracovat se všemi lidmi dobré vůle a nemají si své dílo žárlivě přivlastňovat. Každý kdo je schopen milovat bližního a prožívat jeho utrpení jako své vlastní a je ochoten se pro bližního nasazovat, již vlastně slouží Kristu a nemůže být od Ježíše daleko. Základním kritériem příslušnosti ke Kristu je projevování milosrdenství. (Pospíšil, 2002, s. 135-137)

Diakonie – křesťanská služba, ve které se projevuje milosrdenství je vrcholnou formou spravedlnosti a zpřítomňuje milosrdenství Boží. Milosrdenost musí být spravedlivá a spravedlivost musí být milosrdná. Nejde však o naivní a hloupé dobráctví. (*Pospíšil, 2002, s. 150-152*)

Zulehner vidí v diakonii dvě složky charitu a politiku. Charitu vidí jako vhodnou formu pomoci lidem v obtížné životní situaci = mezilidskou pomoc, nebo sociální práci křesťanské organizace. Politika je snaha o aktivní změnu názorů, předsudků, zákonů i politických poměrů = obhajoba oprávněných zájmů člověka v nouzi a jeho lidské důstojnosti. (*Zulehner in Opatrný, Lehner a kol., 2010, s. 40*)

Mette charakterizuje diakonii termíny materiální diakonie a diakonie slova. Diakonií materiální je nazvána sociální či zdravotní pomoc, ale také odborné poradenství v obtížných životních situacích. Diakonie slova je pastorační služba nebo též duchovní diakonie, která člověku pomáhá zvládnout obtížnou životní situaci po duchovní stránce a uschopnit jej k zodpovědnosti za vlastní život, za vztah k Bohu a ostatním lidem. (*Mette in Opatrný, Lehner a kol., 2010, s. 40*)

2.1 Místo sociální práce v rámci diakonie

Markus Lehner diakonii jako službu potřebným chápe jako jeden ze tří základních konstitutivních prvků církve, které dohromady vytvářejí prvek čtvrtý kainonii tedy společenství. (*Lehner podle Opatrný in Martinek, 2010 s. 66*)

Charitativní organizace církví –v případě katolické církve Charita- uskutečňuje službu potřebným, ale prakticky stojí mimo církev, která se přímo diakonii věnuje jen velmi málo. Bez těchto organizací by církev uskutečňovala službu potřebným v tak malé míře, že diakonie by nebyla konstitutivním prvkem církve. Forma institucionální profesionální křesťanské sociální práce v rámci neziskových organizací založených církvemi je legitimní součástí diakonie. (*Lehner podle Opatrný in Martinek, 2010 s. 68*)

Diakonie jako sociální práce církevních a charitativních organizací, čerpá z církve, která je zakládá, dostatek dobrovolníků, kteří se budou věnovat neformální charismatické pomoci. Dobrovolníci nejsou chápáni jako doplňková pracovní síla k profesionálním pracovníkům, ale jako někdo, kdo je schopen se nasadit pro smysluplný úkol. Církevní prostředí musí zajistit dostatek finančních prostředků, aby se tyto organizace mohly věnovat odborné sociální práci s těmi, na které stát a trh sociálních služeb nepamatují. (*Lehner podle Opatrný in Martinek, 2010 s. 69*)

2.2 Synergie mezi církví a charitativní organizací

V praxi jde podle Lehnera o to, aby vztah mezi církví jako zakladatelkou a křesťanskými církevními organizacemi nebyl jednostranný. Vzájemná vazba musí být přínosem jak pro organizace, tak pro zřizující církev. (*Lehner podle Opatrný in Martinek, 2010 s. 68*)

První synergií mezi církví a charitativní organizací je obhajoba a svědectví Bohu – jde prostor pro spolupráci při zastávání morálního stanoviska vůdčí společensky závažným tématům. (*Lehner podle Opatrný in Martinek, 2010 s. 68-69*)

Poskytování služeb a služba potřebným – charitativní organizace uskutečňují diakonii – nesmí se soustředit na poskytování finančně zajímavých sociálních služeb, ale také na neformální pomoc jako službu potřebným. (*Lehner podle Opatrný in Martinek, 2010 s. 69*)

Zakládání solidarity a bohoslužba – křesťani jsou vysláni do světa, aby svědčili o Bohu a pomáhali potřebným. Jde o rozvoj kultury pomáhání a solidarity ve společnosti.

Farnosti jsou církevním prostorem, ve které charitativní církevní organizace musí hledat dobrovolníky pro místní sociální práci a finanční zdroje, které je potřeba pro kvalitní profesionální sociální práci s těmi, kdo se ocitají v obtížných životních situacích, které neřeší systém státní sociální podpory. Farníci mají totiž citlivost pro místní sociální problémy, přístup k místním zdrojům pomoci a jsou motivováni k nasazení se pro smysluplný a zajímavý úkol. (*Lehner podle Opatrný in Martinek, 2010 s. 69*)

2.3 Uskutečňování diakonie ve farnosti

Pastorální teologie jako nauka o tom, co církev koná do 70. let zdůrazňuje a Benedikt XVI v encyklice DCE ve čl. 25 potvrdil, že farnost musí plnit tři základní funkce: službu hlásání Božího slova, liturgickou službu Bohu a diakonii – službu lásky lidem v nouzi. Nový zákon popisuje církevní obec jako společenství liturgické, společenství víry a bratrské společenství lásky – caritas. Neoddělitelně k sobě patří pravdivá víra a účinná praktická láska k bližním jako jednota liturgicko – svátostného života a charity farností, její služby Bohu a služby člověku. (*Doležel, 2008, s. 58-59*)

V praktické farní pastoraci, která je modelem církevní komunitní práce nutně musí platit pravidlo, že eucharistie jako připomínka Kristova utrpení pro nás a za nás není slavena v Ježíšově duchu, pokud nás nevede k připomínce utrpení druhých kolem nás a nasazení pro ně. Duchovní život musí být tvořen modlitbou, účastí na bohoslužbě, přijímáním svátostí a pomáhající službou bližním v nouzi. Triáda funkcí farnosti tvoří neoddělitelnou jednotu. (*Doležel, 2008, s. 60*)

Skutky apoštolů ukazují, že již v prvotních církevních obcích se organizovala a institucionalizovala vzájemná pomoc a služba, tak jak ji jako nejlepší cestu popisuje svatý Pavel ve 13. kapitole Korintským. (*Doležel, 2008, s. 62*) Láska k bližnímu vycházející z lásky k Bohu je úlohou jednotlivého věřícího, ale rovněž také celé církevní komunity. Církev musí uskutečňovat lásku caritas jako komunita (*Benedikt XVI., 2006, čl. 20*) a nesmí ji opomíjet. (*Benedikt XVI., 2006, čl. 22*) Církev jako Boží rodina ve světě, musí dbát, aby nikdo netrpěl nedostatkem toho, co je pro život nezbytné. (*Benedikt XVI., 2006, čl. 25b*) Církev je tak místem vzájemné pomoci a současně místem ochoty posloužit těm, kdo jsou mimo ni, a potřebují pomoc. (*Benedikt XVI., 2006, čl. 32*)

Farnost uskutečňováním diakonie-caritas-agapé musí přinášet svěectví světu, což znamená, že nepůsobí pouze uvnitř společenství, ale také za jeho hranicemi. Na uskutečňování charity ve farnosti se musí podílet všichni, kteří ji vytvářejí. Většina charitních služeb ve farnosti probíhá dobrovolně, ale pod odborným i duchovním provázením. Farnosti při tom mohou využít zdrojů profesionální Charity. (*Doležel, 2008, s. 64*)

Pokud má být farnost charitní komunitou a společenstvím lásky musí být diakonie úkolem všech farníků. Církev nemůže být nikdy zproštěna úkolu uplatňovat lásku caritas ve formě organizované aktivity věřících. (*Benedikt XVI., 2006, čl. 29*) Institucionální Charita však nesmí charitu farnosti nahradit a farnost nesmí přenechat charitní působení profesionální Charitě. (*Doležel, 2008, s. 65*) To by vedlo k charitativně abstinující spiritualitě a održení lásky k Bohu od lásky k bližnímu. (*Doležel, 2012, s. 82*) „Jedině služba bližnímu otevírá mé oči vůči tomu, co Bůh koná pro mne, i vůči tomu, jak mne Bůh miluje“ (*Benedikt XVI., 2006, čl. 18*) Také Pompey zdůrazňuje, že farní společenství ani jednotlivci nemohou být dispensováni existencí instituční Charity od charitní péče o trpící (*Pompey podle Doležel, 2012, s. 107*)

Kodex Charity ČR č. 1.6 „Charita respektuje, že původním místem uplatňování caritas je přirozené sociální prostředí farního společenství. Charita nenahrazuje osobní a nepřenositelnou odpovědnost každého křesťana za sebe samotného a za službu bližním, ale svou činností ji podporuje a doplňuje tam, kde síly a schopnosti jednotlivců nebo místních farních společenství nestačí, nebo tam, kde je potřeba zajistit odborný charakter služby“. Jde o subsidiární vztah Charity jako instituce vůči iniciativám a vzájemně solidární pomoci organizované farností a ve farnosti při využití konceptu komunitní práce při své komunitní orientaci. (*Doležel, 2012, s. 76*)

Charita nesmí být pro církev společensky prospěšnou činností, kterou by mohla přenechat někomu jinému, (*Benedikt XVI., 2006, čl. 25a*) Naopak církev je přímo odpovědný subjekt za naplňování poslání charitních organizace církve. (*Benedikt XVI., 2006, čl. 29*)

Charitní diakonie církve je realizována na dvou základních úrovních. Na úrovni jednotlivců a farních komunit a na institucionální úrovni Charitních organizací. Musí však existovat subsidiární oboustranná vazba mezi Charitou a farností. Diakonický závazek přesunutý z jednotlivců a farních komunit na instituční charitní subjekty, ohrožuje podstatu křesťanského života jednotlivých věřících i farních komunit. Dochází tak ke ztrátě kontaktu mezi potřebnými a farním společenstvím, nedochází k využití přirozeného sociálního prostředí potřebného člověka. Charitní organizace zřízené církví mají svým působením doplňovat, nikoli nahrazovat charitní angažovanost místních farních společenství. Organizovaná Charita musí vždy doplňovat charitní angažovanost lokálních farností, tam kde odborné kompetence, časové možnosti, finanční zdroje a profesní kompetence farností už nestačí. Místní farnost pak může poskytnout duchovní podporu, nabídku dobrovolnických služeb, spolupráci na strategických rozhodnutích. (*Doležel, 2012, s. 106-108*)

Jedním z cílů Postní almužny je rozvoj spolupráce Charitních organizací se sférou lokálních farních společenství. Snaha o propojení Charity a farnosti může vyjít vniveč, ve farnosti služba Bohu nepokračuje v konkrétní komunitní službě lidem – bližním v nouzi. Specifický křesťansko-církevní profil sociální práce církve se podaří udržet a kultivovat jen za předpokladu charitního profilu církve na všech jejích úrovních. (*Doležel, 2012, s. 128*)

Program charitní aktivizace farních komunit a společenství vede ke zdůraznění role církve v každém charitním jednání a je nutno hledat takové systémové nástroje, které povedou k výraznějšímu propojení Charit a farnosti. (*Doležel, 2012, s. 128*)

3 Diakonická pastore

Diakonická pastore je způsob realizace diakonického poslání církve. Pomoc má od křesťanů přicházet ke každému potřebnému, který potřebuje pomoci. Primárním cílem diakonické pastore je pomoc kvůli nutnosti pomoci samé, ne kvůli dalším cílům. Diakonická pastore se obrací ke všem, kdo pomoc potřebují, bez nějakého rozlišování i přes bariéry. Důležitým biblickým textem pro diakonickou pastore je podobenství o milosrdném samaritánovi. Z čehož vyplývá, že diakonická pastore se musí obracet i k těm, kteří nejsou členy církve, dokonce i k těm, kteří jsou chápáni jako skrytí nepřátelé společnosti. (*Michal Opatrný*, <http://snem.cirkev.cz/indexd581.html?menu=172&pub=64&id=90>)

Diakonická pastore se zpravidla uskutečňuje v církvi i mimo církev, nejvíce však na jejím pomezí. V církvi dochází ke ztrátě diakonické dimenze – dává se přednost hlásání a liturgii. Na veřejnosti je obraz církve znám především z diakonie – společností je nejvíce ceněna církevní charitativní činnost. Cílem diakonického jednání není jednoduše pomoc, ale spíše otevření možností života, aby se ti, kteří leží, opravdu postavili na vlastní nohy. Církve bez diakonie nemůže existovat. (<http://www.teologicke texty.cz/casopis/2004-5/Trvaly-diakoniat.html>)

3.1 Almužna jako aktivita diakonické pastore

Velikonoce jsou ústřední svátky všech křesťanů a postní doba je obdobím přípravy na tyto svátky. Účast na tajemství smrti a vzkříšení Ježíše Krista získává člověk sjednocením s ním skrze křest. Jedním z hlavních úkolů postní doby je vyvrcholení přípravy katechumenů na křest, pro ostatní věřící je přípravou na obnovení křtu o Velikonocích. Postní doba je také příhodným časem k obnovení chápání křesťanského života, jako velkého putování do domu Otcova. Ježíšova výzva k obrácení míří k vnitřnímu pokání a k obrácení srdce. Benedikt XVI doporučuje k procesu vnitřní obnovy modlitbu, půst a almužnu (*Poselství papeže Benedikta XVI k postní době 2008*).

Postní doba má tři sloupy: modlitbu, půst a almužnu. Modlitbou se sbližujeme s Bohem, ale také projev naší lásky k bližním, za které se modlíme. Půst je zřeknutí se čehokoliv, co je postradatelné a zbytečné v našem životě, co nás spoutává. Skrze půst dáváme větší prostor Bohu a máme možnost více poznat sami sebe.

Almužna je činění dobra, dáváním sebe at' už svého zájmu, tak hmotných prostředků, těm kteří to potřebují. Zřeknutím se něčeho ve prospěch bližních realizujeme základní přikázání lásky a ztotožňujeme se s Kristem. České slovo almužna vzniklo s řeckého elemosyné, které znamená milosrdenství. Dobro činíme již tehdy, když s druhým sdílíme čas a pozornost, radost i bolest. Almužna znamená milosrdenství a má sociální smysl. Almužnou se dosahuje odpuštění hříchů. (*Messinna, 2005, s. 32*)

Almužna je sdílení života s těmi, kteří potřebují naši pomoc. Obdarování bližního at' už materiální či finanční, má symbolizovat skutečnost, že mu dáváme své srdce. Podstatné je dávat chudým především to, co jim chybí a co oni k životu potřebují: hladovým dáváme chléb, nahým oděv, nemocným posilu a útěchu, opuštěným čas a zájem, zoufalým naději a smutným radost. (*Messinna, 2005, s. 38*)

Benedikt XVI. považuje almužnu za konkrétní způsob, jak pomoci těm, kdo trpí nouzí a je také asketickým cvičením k osvobození od závislosti na pozemských dobrech. Almužna nám pomáhá neustálé pokušení překonávat, vede nás k tomu, abychom chápali potřeby bližních a dělili se s druhými o to, co z Boží dobroty máme. Dobra totiž nevlastníme, ale pouze spravujeme. Pokud někdo má majetek, vidí, že bratr je v nouzi, ale zavře před ním své srdce, namůže v něm zůstat Boží láska. Nejsme totiž stvoření sami pro sebe, ale pro Boha a pro bližní. Pokud se z lásky k Bohu o svá dobra dělíme s potřebnými bližními, zakoušíme, že plnost života pochází z lásky. Rozdělení majetku s chudými nás připravuje na odpuštění. (*Poselství papeže Benedikta XVI k postní době 2008*).

Prožívání postní doby spojené s praktikováním almužny je prohloubením našeho křesťanského povolání. Pokud je křesťan schopen dávat nezištně, je to důkaz toho, že zákony existence diktuje láska, nikoliv materiální bohatství. (*Poselství papeže Benedikta XVI k postní době 2008*).

Konkrétní důkaz toho, že nám bližní v nouzi není cizí, je pomoc bližním tím, že se zřeknu něčeho, abych pomohl druhým. (*Poselství papeže Benedikta XVI k postní době 2009*).

4 Fundraising

V této kapitole své bakalářské práce se budu zabývat fundraisingem. Postní almužna je pastorační akce, jež cílem je postní duchovní formace jednotlivce prostřednictvím almužny a spolupráce společenství. Almužna, kterou chápeme jako činění dobra, dáváním sebe ať už svého zájmu, tak hmotných prostředků, má v tomto případě formu finančních prostředků, které jsou věnovány na pomoc lidem v nouzi.

Po vydefinování pojmu fundraising, přehledu metod a technik, se pokusím hledat odpovědi na otázku, zda má Postní almužna charakter fundraisingivé aktivity například sbírkové akce. Případně v čem se její charakteristika se sbírkovou akcí shoduje a v čem se rozchází.

4.1 Definice fundraisingu

Nejprve si tedy vydefinuji pojem fundraising. Boukal (2013, s. 34) jej popisuje *„jako systematické získávání finančních i nefinančních zdrojů, které nezisková organizace potřebuje k realizaci svého poslání.“* Nezisková organizace je založena za účelem konkrétního poslání a fundraising je soubor činností zaměřený na zdrojové zajištění činnosti, která toto poslání naplňuje. Boukal (2013, s. 15)

Boukal zdůrazňuje systematicčnost procesu a upozorňuje, že zdroje mohou být jak povahy finanční, tak nefinanční. Boukal (2013, s. 34)

Machálek, Nesrstová (2011, s. 11) definují fundraising *jako „systematický a organizovaný proces získávání prostředků pro zajištění programových i provozních aktivit a rozvoje neziskové organizace.“* Fundraising se skládá ze dvou úzce propojených částí – z aktivizace – to je získávání dárců a udržování dobrých vztahů s dárci – což znamená péči o dárce. (Machálek, Nesrstová, 2011, s. 11)

Ledvinová (2013, s. 2) definuje fundraising *„jako pojem zahrnující různé postupy a metody, jak získat finanční a jiné prostředky na činnost nestátních neziskových organizací.“* Cílem této činnosti je přesvědčit potenciální dárce, že organizace, kterou podporují je důležitou součástí společnosti, motivovat je k dobrým skutkům, přesvědčit je že peníze nejsou všechno a dát jim možnost darovat svůj čas, důvěru a zájem. (Ledvinová 2013, s. 2)

Pro Medlíkovou, Šedivého (2009, s. 65) *„jde o zajišťování zdrojů pro činnosti, které vedou k naplňování poslání a dosahování cílů.“* Dále upozorňují, že zdroje nejsou

pouze peníze, ale také darování výrobků, zázemí a v neposlední řadě lidé – ať již v pozici příznivců, nebo dobrovolníků. (Medlíková, Šedivý 2009, s. 66)

Neziskové organizace pro plnění svého poslání, cílů – tedy pro svou činnost potřebují finanční i nefinanční zdroje. Systematická a organizovaná činnost zahrnující metody a postupy, které umožňují tyto prostředky získat, se nazývá fundraising.

Úkol fundraisingu v charitních organizacích je stejný jako u ostatních neziskových organizací - tedy získat finanční a nefinanční zdroje, dobrovolníky a příznivce k zajištění své činnosti, která vede k plnění jejich poslání.

4.2 Hlavní zdroje financování

Hlavní zdroje financování v charitních organizacích jsou v tabulce uvedené podle Boukala (2013). K těmto zdrojům financování jsem přiřadila základní skupinu (kategorii dárců), jak je uvádí Ledvinová (2013, s. 13)

Tabulka 1 Zdroje financování NNO (zdroj: vlastní)

ZDROJ FINANCOVÁNÍ	SKUPINA (KATEGORIE) DÁRCŮ
Domácí veřejné rozpočty, fondy EU	Stát, státní správa a samospráva, EU
Příjmy z vlastních aktivit = tržby od klientů + sociální podnikání	
Nadační, grantový příspěvek	Nadace, nadační fondy
Firemní dárcovství = spolupráce s podniky	Podnikatelé, výrobní a obchodní společnosti, banky
Dary církví a občanských sdružení	Církev, občanská sdružení
Individuální dary	Jednotlivci, příznivci, veřejnost

Vzhledem k charakteru akce Postní almužna její výtěžek může spadat do skupiny dárců církve a skupiny jednotlivci, příznivci. K těmto skupinám dárců Ledvinová (2013, s. 13) přiřazuje následující vhodné metody fundraisingu: osobní vztahy, osobní podpora, věcná pomoc, odkaz majetku, osobní setkání, benefiční akce, nabídka prezentace, reklamy, telefonická kampaň. (*Ledvinová 2013, s. 13*)

4.3 Metody a techniky fundraisingu

V této kapitole se budu věnovat jednotlivým metodám a technikám fundraisingu. Metoda FR je postup jednání, neboli „cesta“ k dosažení získání finančních nebo nefinančních prostředků. Metody se dále dělí na techniky, což je už konkrétní nástroj realizace FR. Vzhledem k charakteru akce PA se budu zabývat pouze vybranými metodami a technikami FR, které slouží k získání finančních zdrojů od jednotlivců – tedy individuálních dárců a církví.

Machálek, Nesrstová (2011, s. 82) jako nejpoužívanější u individuálních dárců uvádějí tyto metody fundraisingu: veřejnou sbírku, benefiční akci, direct mail, internet, DMS, reklamu a direct dialogue. (*Machálek, Nesrstová 2011, s. 82*)

Boukal (2013, s. 88) vypočítává tyto metody oslovení individuálních dárců neosobní dopis = direct mailová kampaň, osobní dopis, telefonická kampaň, sbírka,

Dále Boukal (2013, s. 92) používá terminologii odlišnou od jiných autorů a rozeznává adresné a neadresné formy individuálního dárcovství. Adresnou formou jsou závěť a mecenášství. Neadresnou formou dárcovství jsou veřejné sbírky, charitativní akce, dražbu, tombolu, prodej předmětů, speciální formy dárcovských kampaní – dárcovské SMS –DMS. *Boukal (2013, s. 87-108)*

4.4 Principy fundraisingu pro práci s individuálními dárci

Individuální dárcovství je založeno na budování osobního vztahu mezi neziskovou organizací a jejími dárci. Od ostatních skupin dárců se liší vysokou mírou emocionality. Individuální dárci mají pro organizaci obrovský potenciál i v případě, že výše jejich příspěvků je malá, protože přispívají opakovaně. Je však důležité, aby se o ně dobře pečovalo. (*Boukal, 2013, s. 77-78*)

U individuálních dárců je velmi důležité získat jejich důvěru, že prostředky budou dobře využity, neboť jde o osobní prostředky těchto dárců. Musí být dodržovány principy otevřenosti, transparentnosti a efektivity. (Boukal, 2013, s. 79)

Princip otevřenosti – organizace zveřejňuje informace o svém hospodaření nad rámec daný legislativou. Zpravidla formou veřejně přístupné výroční zprávy.

Princip transparentnosti – jde opět o zveřejňování informací o způsobu, jakým jsou využity získané financí. Moderním nástrojem je transparentní bankovní účet.

Princip efektivity – jde o efektivní využívání získaných prostředků. Jde o ujištění dárce, že se jeho peníze neplýtvá. Velmi důležitý je poměr provozních nákladů k nákladům využitým na vlastní plnění poslání organizace. (Boukal, 2013, s. 80)

4.5 Vybrané metody fundraisingu

V této kapitole se budu podrobněji zabývat vybranými metodami fundraisingu, které by dle mého názoru mohly mít souvislost s PA. Z široké nabídky fundraisingových metod jsem si vybrala veřejnou sbírku a charitativní akci a u těchto metod budu hledat shodné rysy s PA.

4.5.1 Veřejná sbírka

Sbírka je časově a organizačně náročná metoda, které musí předcházet vhodná PR kampaň. V krátkém čase je možno oslovit velkém množství lidí. Slouží ke zvýšení povědomí, ke zviditelnění organizace. (Boukal, 2013, s. 88)

Sbírkový mají možnost organizovat jenom právnické osoby na základě písemného oznámení u příslušného krajského úřadu. Pořádání veřejných sbírek je se musí řídit zákonem č. 117/2001 Sb. Který je definuje takto: „*Veřejnou sbírkou je získávání a shromažďování dobrovolných peněžitých příspěvků od předem neurčeného okruhu přispěvatelů pro předem stanovený veřejně prospěšný účel, zejména humanitární nebo charitativní, rozvoj vzdělání, tělovýchovy nebo sportu, nebo ochrana kulturních památek, tradic nebo životního prostředí.*“ (zákon č. 117/2001 Sb.)

V zákon v §2 definuje i co se za sbírku nepovažuje:

„*a) shromažďování finančních prostředků, které konají politické strany nebo politická hnutí, spolky, společnosti, svazy, hnutí, jakož i odborové organizace, registrované podle*

zvláštních právních předpisů, mezi svými členy za účelem dosažení prostředků k plnění svých úkolů,

b) shromažďování finančních prostředků církvemi a náboženskými společnostmi, registrovanými podle zvláštního právního předpisu, k církevním a náboženským účelům, pokud se koná v kostelech, modlitebnách a jiných místech určených k provádění náboženských úkonů, bohoslužeb a obřadů. “(zákon č. 117/2001 Sb. §2)

Zákon 117/2001 Sb. v paragrafu 9 vyjmenovává způsoby, kterými lze sbírku provádět. Lze použít více způsobů i všechny způsoby najednou, ale organizátor je musí vyjmenovat v oznámení o konání sbírky.

Sbírky se konají jedním nebo více z těchto způsobů (*zákon č. 117/2001 Sb. §9*) :

- a)** shromažďováním příspěvků na předem vyhlášeném zvláštním bankovním účtu zřízeném pro tento účel u banky
- b)** sběracími listinami,
- c)** pokladničkami,
- d)** prodejem předmětů, jestliže je příspěvek zahrnut v jejich ceně,
- e)** prodejem vstupenek na veřejná kulturní nebo sportovní vystoupení anebo jiné všeobecně přístupné akce pořádané za účelem získání příspěvku, jestliže je příspěvek zahrnut v ceně vstupenek,
- f)** dárcovskými textovými zprávami prostřednictvím telekomunikačního koncového zařízení, nebo
- g)** složením hotovosti do pokladny zřízené právnickou osobou.

Zákon upravuje, že na náklady spojené s organizací sbírky může být použito až 5% hrubého výtěžku. Čistý výtěžek sbírky musí organizátor, nebo ten, v jehož prospěch je sbírka použita použít k výhradně ke stanovenému účelu. (*zákon č. 117/2001 Sb. §23*)

Boukal uvádí základní atributy úspěšné veřejné sbírky (*Boukal, 2013, s. 88*):

- Veřejná známost, transparentní chování a důvěryhodnost pořádající organizace
- Veřejnost vnímá účel sbírky jako potřebný a žádoucí, vyžadující osobní podporu občanské společnosti
- Dobrá mediální podpora sbírky i tématu
- Dostatečný výběr možností, jak sbírku podpořit

K nejúspěšnějším patří sbírky organizované k podpoře zdravotních a sociálních projektů a k řešení mimořádných událostí, zejména živelných katastrof a válečných pohrom. (*Boukal, 2013, s. 96*)

4.5.2 Charitativní akce

Charitativní nebo také benefiční akce je další formou pořádání sbírkové akce. Může mít formu prodejní výstavy, festivalu, hudebního, výtvarného a divadelního programu, aukce, tomboly či sportovní akce, ale také výletu, obědu či večeře. Dárce přispívá úhradou vstupného, jehož část je příspěvek na sbírku. (Boukal, 2013, s. 98)

Při přípravě této akce je potřeba nepodcenit (Boukal, 2013, s. 98-99):

- Včasné zahájení přípravy na uspořádání
- Volbu vhodného termínu a místa působení
- Volbu vhodného programu
- Doprovodné výdaje na uspořádání
- Vhodnou formu propagace

Charitativní akce je náročná na organizaci, musí mít dostatečnou propagaci, být dobře naplánovaná s podrobně sestaveným rozpočtem a cílem akce, musí mít dostatečný tým lidí a v první řadě originální nápad. (Machálek, Nesrstová 2011, s. 84-85)

4.6 Postní almužna jako fundraisingová aktivita

Postní almužna je prioritně určená pro lidi v nouzi. Je pořádána Charitou ČR ve spolupráci s farnostmi. Je tedy pořádána církevní NNO, ale odehrává se ve farním společenství. Zaměření akce pro lidi v nouzi je v souladu s posláním Charity. Takže výtěžek PA je opravdu získávání financí na pomoc lidem v nouzi v souladu s posláním Charity, což by ukazovalo na fundraisingovou aktivitu.

Mnoho lidí PA označuje jako sbírku. Jde ovšem o sbírku v pravém smyslu slova? Pokud připustíme, že jde o sbírku, musíme dodat, že jde o velmi specifickou sbírku. Rozhodně nejde o sbírku, která je organizována podle zákona o veřejných sbírkách. Jde však o shromažďování financí na půdě farnosti, které ze zákona o veřejných sbírkách nemusí podmínky veřejné sbírky splňovat. Navíc způsob provádění PA – pokladničku mají farníci po celou dobu postní ve svých domácnostech a na Květnou neděli ji odevzdávají v kostele, neodpovídá ani jednomu ze způsobů, které tento zákon umožňuje. Z hlediska vlastního průběhu PA ji nelze zařadit do zákona o veřejných sbírkách. Jde o farní akci a do účetnictví Charity se dostává výtěžek sbírky jako dar farnosti, který prochází účetnictvím farnosti.

Dobročinná či benefiční akce není vázána zákonem, má mnohem volnější pravidla. Ale průběh PA je naprosto odlišný od dobročinné akce, která se po určitou dobu připravuje, ale proběhne v určitém krátkém časovém úseku. Příjem z benefiční akce je z části příspěvků z prodeje vstupného na tuto akci, což není vůbec shodné s PA.

I kdybych chtěli PA zařadit mezi FR aktivitu, v přehledu metod ani technik FR je nezařaditelná.

5 Postní almužna

V této kapitole se budu věnovat akci Postní almužně, nejprve popíšu její historii a pak se pokusím o rekonstrukci ideového zadání pomocí informací dostupných v tisku a na internetu, s použitím dostupných propagačních materiálů, které k této akci vznikly. V závěru kapitoly se pokusím o vydefinování finančního záměru sbírky.

5.1 Historie Postní almužny

Postní almužnu můžeme chápat jako návrat církve k starobylé postní praxi. Nabízí věřícím, aby připojením k této akci realizovali v praxi hluboký sociální rozměr křesťanské víry. Sbírký pro chudé z toho, co si věřící sami odřekli, vždy patřily k tradici církve. Almužna byla chápána jako anonymní a nevratný dar, který byl použit ve prospěch lidí v nouzi, kteří si nemohli pomoci sami. (<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/navrat-k-starobyle-postni-praxi/>)

Postní almužna, jako dobrovolná pastorační akce, probíhala poprvé v postní době od 1. března do 5. dubna 2009 na území Brněnské diecéze a Olomoucké arcidiecéze. (<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/postni-almuzna-2009/>)

Organizátory akce byla označena za projev dobrovolné duchovní formace farníků. Bylo zdůrazněno, že nejde o další veřejnou sbírku, ale o pastorační akci, která je pořádaná ve farnostech. (<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/navrat-k-starobyle-postni-praxi/>)

Na začátku postní doby byly věřícím ve farnostech nabídnuty skládací papírové pokladničky, které si odnášeli domů. Podstatou akce je, že člověk do malé papírové schránky vložil obnos přibližně ve výši ceny požitku, který si odřekl. V průběhu postní doby pak lidé mohli to, co si odřekli, věnovat v podobě peněžitě postní almužny na pomoc bližním v nouzi. Ke konci postní doby věřící donesli svoji almužnu ve schránkách zpět do kostela, kde ji odevzdali. Na spodní stranu papírové schránky mohli věřící napsat, jak nebo ve prospěch koho, se má darovaná almužna použít. (<http://www.charita.cz/aktualne/clanky/charita-cr/blizi-se-formacni-akce-postni-almuzna/>)

Využití získaných finančních prostředků postní almužny ve prospěch lidí v nouzi bylo uskutečňováno prostřednictvím Charity, která je aktivní službou církve chudým a potřebným. (<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/navrat-k-starobyle-postni-praxi/>) Proto

ústředním posláním postní almužny je spojit úsilí farností a Charity pro konání milosrdné lásky k bližním v nouzi. (<http://www.charita.cz/aktualne/clanky/charita-cr/blizi-se-formacni-akce-postni-almuzna/>)

Ve dnech 19. - 20. 1. 2010 se v Praze se konalo 79. plenární zasedání České biskupské konference, kterého se zúčastnili biskupové Čech, Moravy a Slezska a představitelé Konferencí vyšších představených mužských a ženských řeholních řádů. Pro následující postní dobu, začínající Popeleční středou dne 17. 2. 2010, podpořili biskupové projekt Charity Česká republika Postní almužna na celém území naší země. Projekt měl být realizován ve farnostech na určitý konkrétní cíl. (<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/skoncilo-79-planarni-zasedani-ceske-biskupske-konference/>)

Dr. P. Vojtěch Eliáš, prezident pražské Arcidiecézní charity, zdůraznil v roce 2010, že smyslem Postní almužny není zavádět další novou sbírku a nemá být ani pokračováním Tříkrálové sbírky. Vidí nutnost zachovat Postní almužnu v rovině duchovní - jako aktivitu, která je součástí duchovní praxe. P. Eliáš postní almužnu označil za novou dimenzi projevu duchovního života – soustředím se na Boha, prožívám nějakou újmu, abych ji dotáhl do konce, rozdělím se s tím, kdo v újmě žije trvale. (<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/krestansky-pust-ma-byt-odtucnovanim-srdce-netela/>)

5.2 Rekonstrukce ideového záměru Postní almužny

Projekt Postní almužny (dále v textu PA) vznikl v roce 2009, byl označen za návrat k starobylé postní praxi a byl nesen motem svatého Petra Chrysologa : „*Kdo se modlí, ať se postí. Kdo se postí, ať je milosrdný. Kdo chce nalézt Boží srdce otevřené, ať nezavírá svoje před tím, kdo jej prosí*“. Benedikt XVI. pokračuje přehledem svědectví o postu v první křesťanské komunitě a u církevních otců. „*Půst je duší modlitby a milosrdenství je životem postu, a tedy kdo se modlí, ať se postí. Kdo se postí, ať je milosrdný. Kdo chce být vyslyšen ve svých prosbách, nechť vyslyší toho, kdo se s prosbou obrací k němu. Kdo chce nalézt Boží srdce otevřené, ať nezavírá své před tím, kdo jej prosí*“ (Poselství Benedikta XVI. k postní době 2009)

Česká biskupská konference (dále ČBK) na 79. plenárním zasedání v roce 2010 podpořila projekt Charity ČR nazvaný Postní almužna pro postní dobu v celorepublikovém měřítku. Rozhodnutí ČBK vyplynulo s kladného ohlasu projektu v Olomoucké arcidiecézi a Brněnské diecézi. Na základě ustanovení byla jednotlivým

farnostem v celé České republice nabízena možnost zapojení do PA. Prohlášení biskupů z tohoto plenárního zasedání ČBK zní: „*Postní almužna v nás posiluje schopnost vzdát se něčeho konkrétního a odpovídajícím obnosem přispět na potřebné.*“ Také byla doporučena realizace projektu PA ve farnostech na určitý konkrétní cíl. Rozhodnutí o využití výnosu bylo přisouzeno knězi ve spolupráci s místní Charitou. (<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/10-postni-almuzna-v-prazské-arcidiecézi>)

Prezident Arcidiecézní charity Praha dr. P. Vojtěch Eliáš zdůraznil návaznost na starou tradici, že modlitba a půst se spojuje s almužnou. Předseda ČBK Mons. Jan Graubner vyzdvihl: „*Prioritou PA nejsou peníze, ale cvičení v ovládání.*“ (<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/10-postni-almuzna-v-prazské-arcidiecézi>)

V roce 2011 zdůraznil P. Bohumír Vitásek, prezident Arcidiecézní charity Olomouc (dále v textu ACHO), že PA není ani almužnou, ani sbírkou. Jde o způsob duchovní formace života věřících – pastorační akci. Cílem je podělit se s dary od Boha s těmi, který se jich nedostává. Postní doba nás má vést k intenzivnějšímu vnímání potřeb těch, kteří trpí. (*Informace ACHO únor 2011, s. 2*)

Ještě důrazněji to definoval prezident ACHO v Actech Curie archiepiscopallis Olomucensis: „*Postní almužnu nelze vnímat jako sbírku či almužnu v pravém smyslu slova, ale spíše jako pastorační akci a způsob vlastní duchovní formace života věřících. V době postní, kdy je věřícími vnímáno Kristovo utrpení z lásky k lidem, se zvyšuje citlivost ke vnímání těch, kteří také trpí. Půst obnovuje duchovní síly a umožňuje vnímat Krista v potřebách bližních v nouzi. Výsledkem je snaha podělit se o dary, které jsou od Boha, s těmi, kteří jich mají méně. Pomoc potřebným díky tomu, co je v postní době odřeknuto.*“ (P. Bohumír Vitásek, ACO 2011/02, s. 12)

V roce 2012 byla PA označena duchovně-formační akcí a zdůrazněna byla podpora duchovního prožívání postního období. Peněžní dary spojené PA byly označeny za doprovodný a dobrovolný počín každého z věřících. (<http://www.charita.cz/media/charita-chysta-pro-verici-akci-postni-almuzna>)

Marek Navrátil zdůraznil, že tato duchovně pastorační aktivita vybízí věřící k intenzivnějšímu prožívání postní doby a k promýšlení vztahu k chudým. „*Křesťanství počítá s tím, že člověk je tělo a duše. Duchovní úsilí proto zapojuje i tělo. Snaha vyjít ze sebe a žít pro Boha a pro druhé nemůže zůstat jen v citu či myšlence, konkrétní odepření musí tělo pociťt. Odřeknutí a šetření má smysl, když prospěje druhému, který pomoc potřebuje. Postní almužna pomáhá tomu, kdo se do ní zapojí, vládnout duchu nad tělem.*

Pro ty, kterým pomáhá je projevem lásky,“ uvedl olomoucký arcibiskup Mons. Jan Graubner. (*Informace ACHO únor 2012, s. 5*)

V letáku k PA 2012 prezident ACHO klade otázku: „Kterým potřebným pomůžeme?“ a nabádá k zatržení možností na spodní straně kasičky a ke sdělení knězi, nebo někomu z pastorační rady farnosti, kdo v okolí potřebuje pomoc. (*leták PA 2012 ACHO*)

V roce 2013 Jan Oulík, tiskový mluvčí Charity ČR a celostátní organizátor Postní almužny, vidí PA jako podporu duchovního prožívání postního období a zdůrazňuje, že peněžní dary spojené s PA jsou naprosto dobrovolnými aktem každého z věřících. Získaný obnos by měl dle dohody farnosti a místní Charity být věnován na pomoc konkrétním lidem v nouzi. (*Informace ACHO březen 2013, s. 3*)

P. Bohumír Vitásek prezident ACHO nabádá v letáku k PA 2013 k tomu, abychom viděli ve svém okolí lidi, kterým PA může pomoci a ve společenstvích a rodinách o tom přemýšleli. Konkrétní návrh komu a jak pomoci je možno vložit do postní kasičky. (*leták PA 2013 ACHO*)

V roce 2014 se pokyny realizaci k PA nezměnily. Tato pastorační aktivita s úzkou návazností na postní dobu a k ní patřící almužnu a péči o potřebné. P. Bohumír Vitásek prezident ACHO v letáku k PA 2014 představuje PA jako trénink k tvrzení srdce i jako praktické sdílení obětavé lásky. (*leták PA 2014 ACHO*)

V roce 2014 vyzývá nejen k všímavosti k potřebným ve farnosti, nebo v ulici, k anonymnímu sdělení kontaktu na tyto bližní v nouzi, ale také k modlitbě za ně. (*leták PA 2014 ACHO*) Dochází tedy přímé výzvě věřících, aby místní Charitu upozornili na konkrétní rodiny či jednotlivce, ke kterým by měla Charita směřovat nejen finanční pomoc, ale které by mohli být adresáty sociální práce.

5.3 Ideový záměr Postní almužny

Na základě informací získaných z dokumentů o organizaci PA, tisku, časopisu Informace ACHO, z webových stránek Charity ČR o Postní almužně a webových stránek pastorce.cz jsem dospěla k těmto závěrům:

Postní almužna se vrací ke starobylé postní tradici. Autory projektu je zdůrazňováno, že není ani almužnou, ani sbírkou. Je organizována jako pastorační akce, ve které jde především o duchovní formaci života věřících – též nazývána duchovně – formační akcí. Cílem této pastorační akce je v člověku v postní době zintenzivnit

vnímání potřeb lidí trpících a lidí, kteří jsou v nouzi. Toto zvýšení vnímavosti by se mělo projevit touhou člověka podělit se s dary od Boha s těmi, kterým se jich nedostává. Výrazem postního odhodlání je prostřednictvím dobrovolné pomoci druhým měnit sám sebe.

Postní almužnu realizuje od roku 2010 Charita ČR. Prostřednictvím místních Charit (např. oblastní Charit) nabízí účast v této aktivitě farnostem. Ve farnostech je nabízena účast na Postní almužně věřícím. Z dobrovolného daru věřících má místní Charita společně s farností realizovat pomoc potřebným, trpícím a lidem v nouzi a to prioritně na území farnosti, kde byly peníze vybrány.

Akce Postní almužna jako pastoračně – formační akce má splnit tato očekávání:

- podpořit duchovní prožívání postního období – propojením modlitby, půstu a almužny
- ve farnicích a duchovních správcích prohlubovat vnímavost a citlivost k problémům a potřebám lidí v nouzi
- připomínat sociální rozměr křesťanské víry
- iniciovat a podporovat spolupráci mezi místní farností a místní Charitou – zapojením farnosti do organizace a využití výtěžku Postní almužny

Hlavním posláním akce je propojit farnosti s Charitou ve společné snaze sloužit bližním v nouzi. (<http://www.postnialmuzna.cz/o-smyslu-postni-almuzny>.)

Jediný patrný posun, který jsem objevila od počátku akce v roce 2009, do dnešních dnů byl ve zvyšující se četnosti a důraznosti vyzývání věřících, aby anonymně informovali Charitu o lidech kolem sebe, o nichž si myslí, že potřebují pomoc.

5.4 Záměr finančního využití prostředků Postní almužny

V rámci ACHO je dáno pravidlo: vybraný finanční obnos má projít farním účetnictvím a být předán místní Charitě. (ACO 2011/2 str. 12 Finanční využití Postní almužny by v souladu s jejím záměrem mělo směřovat na pomoc potřebným – lidem v nouzi v dané lokalitě. (<http://www.postnialmuzna.cz/o-smyslu-postni-almuzny>) a o využití vybraných finančních prostředků by se měla vhodnou formou dohodnout místní farnost s místní Charitou. (<http://www.postnialmuzna.cz/sbirka-v-diecezich/o-smyslu-postni-almuzny-2012>)

Výběr adeptů pomoci není řešen žádnými metodikami. Míra zapojení farnosti do charitního díla bývá různá. V ideálním případě o využití diskutují kněží a farníci ve

farních radách. Charita nabízí někde vedení a pomoc při praktické realizaci pomoci (nedoporučuje se prosté předání financí potřebným, ale je zdůrazněna nutnost sociální práce). Další možností je, že farnost informuje, co vidí jako problém a situaci řeší sama Charita. Může nastat i situace, že se o využití výnosu alespoň dohodne místní duchovní s ředitelem či vedením místní Charity. (<http://www.postnialmuzna.cz/sbirka-v-diecezich/o-smyslu-postni-almuzny-2012>)

Při rozhodování o využití prostředků Postní almužny může být místní Charitou přihlédnuto k výsledkům průzkumu – výsledek ankety na dně postní pokladničky, kde dárce vyplní, na jaký účel by si přál peníze využít. Zpravidla však tento průzkum je pro místní Charitu jediným zdrojem informací o tom, kterou cílovou skupinu sociální práce vnímají farníci jako problematickou na území farnosti, případně jak vnímají užitečnost jednotlivých charitních projektů. <http://www.postnialmuzna.cz/sbirka-v-diecezich/o-smyslu-postni-almuzny-2012>)

Charita se kromě materiálního zabezpečení Postní almužny podílí na uskutečnění pomoci. Provádí sociální šetření u potřebných, doporučuje a realizuje podporu s ohledem na potřeby klientů a efektivnost nabízené odborné pomoci. Některé farnosti se rozhodnou podpořit více lidí, o které se místní Charity starají prostřednictvím svých projektů, pak finance směřují právě do těchto projektů. *(Informace ACHO únor 2012, s. 5)*

Místní Charita o výsledku dohodnutého využití výnosu Postní almužny zašle zprávu diecézní Charitě. Také je potřeba o využití PA informovat věřící ve farnostech. *(Postní almužna – organizační pokyny ACHO)*

6 Kvalitativní výzkum - rekonstrukce ideového záměru

V předchozí kapitole jsem se pokusila o rekonstrukci ideového zadání Postní almužny, při kterém jsem vycházela s dostupných materiálů. Nyní se pokusím o totéž za pomoci kvalitativního výzkumu.

6.1 Metodologie kvalitativního výzkumu

Teoretickou oporou při realizaci výzkumu mi byly publikace Michala Miovského Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu a Jana Hendla Kvalitativní výzkum.

6.1.1 Formulace výzkumného cíle

Cílem mého výzkumu je vytvořit rekonstrukci ideového zadání Postní almužny

Tento výzkumný cíl jsem rozložila do následujících dílčích cílů. Oblasti svého výzkumu jsem zvolila na základě předchozí rekonstrukce ideového zadání z dostupných informací a tiskovin o sbírce.

- vznik Postní almužny
- zahraniční inspirace akce
- poslání a cíl Postní almužny
- Vnímání Postní almužna jako fundraisingové aktivita
- úloha kněze při realizaci PA ve farnostech
- úloha farnosti při rozdělení výnosu PA

6.1.2 Výzkumný soubor

Pro výběr výzkumného souboru byla zvolena metoda záměrného - účelového výběru. Kritériem výběru byl úzký vztah ke zrodu a organizaci Postní almužny na diecézní úrovni Olomoucké arcidiecéze. (*Miovský, 2006, s. 135*) Výzkumný soubor tvořili zakladatelé myšlenky Postní almužny. Prvním byl Mgr. Marek Navrátil, koordinátor PA pro Olomouckou arcidiecézi. Pan Navrátil koordinuje Postní almužnu již od roku 2009 a u jejího zrodu stál společně s panem Václavem Keprtem, ředitelem

ACHO a panem Ing. Mgr. Oldřichem Haičmanem, tehdejším ředitelem Charity ČR. Tito dva pánové byli rovněž zařazeni do mého výzkumného souboru. Dalším respondentem byl otec Bohumír Vitásek, prezident Arcidiecézní charity Olomouc, který sice nestál přímo u zrodu Postní almužny, ale z titulu své funkce je s její organizací v Olomoucké diecézi úzce spjat již od jejího počátku. Posledním z dotazovaných byl otec Pawel Bilinski, od kterého jsem čerpala informace o postní sbírce v Polsku – byl tedy účelově vybrán v průběhu výzkumu, důvodem výběru byla znalost těchto informací.

6.1.3 Výběr výzkumné metody

Pro rekonstrukci ideového zadání Postní almužny jsem použila kvalitativní výzkum, který používá induktivní formy vědeckých metod a hloubkové studium jednotlivých případů. Cílem je získat popis případu a vygenerovat hypotézy a rozvíjet teorie. (*Hendl, 2005, s. 63*)

Pro získávání dat jsem zvolila metodu moderovaného rozhovoru (interview). U prvních čtyřech respondentů jsem plánovala využití polostrukturovaného interview. Vytvořila jsem si schéma otázek, ale zároveň jsem využila při rozhovorech následné neplánované doplňující otázky pro vysvětlení a upřesnění odpovědí. (*Miovský, 2006, s. 155-162*)

Pro zjištění doplňujících údajů u rozhovoru s o. Pawlem Bilinskim jsem použila nestrukturované telefonní interview. (*Miovský, 2006, s. 156-157*)

6.1.4 Příprava a průběh kvalitativních rozhovorů

Samotnému dotazování předcházela přípravná fáze výzkumu. Na základě rekonstrukce záměrů Postní almužny pomocí dostupných dokumentů jsem si vytvořila strukturu rozhovorů a seznam témat a otevřených otázek.

Respondenty jsem oslovila mailovou poštou, vysvětlila jim účel a cíl rozhovoru a požádala jsem je o spolupráci. Z předem plánovaných čtyřech respondentů mi odpověděli pouze tři. S panem Haičmanem se interview bohužel nepodařilo uskutečnit. Se zbývajícími třemi respondenty jsem si stanovila čas a termín našeho rozhovoru a zaslala jsem jim mailovou poštou okruhy rozhovoru, které si všichni vyžádali předem.

Všechny rozhovory se uskutečnily v prostorách Arcidiecézní charity Olomouc v květnu 2014, délka prvního rozhovoru s panem Navrátilem byla 70 minut. Rozhovory

s panem Keprtem a P. Bohumírem Vitáskem byly 30 minutové. Všechny rozhovory byly se svolením respondentů zaznamenávány na zvukové záznamové zařízení.

Fixace dat proběhla formou zvukového záznamu doplněného o psané poznámky. Dále jsem provedla transkripci fixovaných dat, převedla jsem rozhovory do textové podoby. K systematizaci dat bylo použito barvení textu podle kategorií (Miovský, 2006, s. 195-212) – podle toho jak se týkaly jednotlivých okruhů a k dílčí analýze metoda vytváření trsů – seskupování výroků do skupin podle témat. (Miovský, 2006, s. 221)

6.2 Analýza kvalitativního výzkumu

Nyní provedu analýzu rozhovorů realizovaných v kvalitativním výzkumu. Budu hledat společné rysy v jednotlivých rozhovorech a sestavovat je do skupin podle témat.

6.2.1 Vznik Postní almužny

Postní almužna se konala poprvé v postní době roku 2009. Dva z dotazovaných určili jednoznačně za ideového tvůrce pana Václava Keprta. „*Myšlenku na tuto postní pastorační aktivitu nosil v hlavně již několik let ředitel Arcidiecézní charity Olomouc pan Václav Keprt, že to zná z Polska, že to dělá polská Charita a my bychom se do toho měli také pustit*“ zmínil v úvodu rozhovoru Marek Navrátil. To potvrdil také o. Vitásek: „*Pastorační aktivita, kterou vymyslel náš pan ředitel Keprt, takhle s tím přišel za otcem arcibiskupem a ten to takto přijal.*“

Pan Keprt na rok 2009 vzpomíná takto: „*Ono už se ani neví, koho nápad to vlastně byl, ale to ani není podstatné. Při návštěvě Polska a Ukrajiny jsem viděl několik sbírkových aktivit, které byly zaměřeny dobročinně-pastoračně. S Markem Navrátilem jsme si o tom povídali, že nám v postní době chybí něco, jako je o adventní době věnec. Doba postní je navíc podstatně více zaměřená na ztišení, modlitbu a na formaci. No a je to doba postní, kdy bychom si měli něco umět odepřít. To ale neznamená, že si tím budeme šetřit na to, že to potom po postní době „roztočíme“. Důležitou částí postní doby je také milosrdenství – almužna. No a tak to celé nějak vzniklo, dlouho jsme si o tom povídali, přemýšleli jak na to, a nakonec jsme s tím šli za otcem arcibiskupem, který souhlasil.*“

„V roce 2009 se asi tak za pět minut dvanáct, možná ještě později, se dohodli s panem Haičmanem, tehdy ředitelem Charity ČR, kromě toho, že byl ředidel Diecézní charity Brno. Tak se dohodli, že bychom to zkusili!“ zavzpomínal Marek Navrátil

Na konání pastorační akce se tedy shodli Václav Kepř (ředitel ACHO), Marek Navrátil (koordinátor PA pro ACHO) a pan Oldřich Haičman (ředitel Diecézní charity Brno a v roce 2009 také ředitel Charity ČR) – jehož vyjádření se mi bohužel nepodařilo získat. *„Akce proběhla s požehnáním otce arcibiskupa Mons. Jana Graubnera. Od začátku se to tříbilo. Zatím co my v Olomouci jsme chtěli pastorační charakter – náplň postní doby, almužna jako součást postní doby, v Brně byly patrné tendence pana ředitele Haičmana přiklonit se k fundraisngu, aby se to stalo veřejnou sbírkou, ale nakonec se to takhle neudělalo. A je to myslím dobře.“* Marek Navrátil ještě jednou zdůraznil, že první PA byla organizována v časové tísní: *„Akce byla v roce 2009 organizována na poslední chvíli – nemělo to správný organizační cyklus.“*

6.2.2 Zahraniční inspirace akce

Myšlenka Postní almužny nebyla původní, postní sbírky probíhají v Polsku, na Ukrajině a dokonce i ve Velké Británii pod názvem Lenten alms. To potvrzují také slova pana ředitele Haičmana: *„Obdobné akce duchovní formace a doprovodného prožívání duchovní obnovy prostřednictvím staré postní praxe se pořádají již mnoho let v Anglii, Belgii, Německu, Rakousku, dokonce i v Polsku a na Ukrajině.“* (<http://www.charita.cz/aktualne/clanky/charita-cr/blizi-se-formacni-akce-postni-almuzna/>)

Ředitel Kepř popisuje zahraniční inspiraci takto: *„Při návštěvě Polska a Ukrajiny jsem viděl několik sbírkových aktivit, které byly zaměřeny dobročinně-pastoračně..... V zahraničí jsem o zkušenosti jen zakopnul, ani opravdu nevím, jak to nakonec v Polsku či jinde doopravdy chodí. Byla to inspirace, kterou jsme dotáhli do současné podoby. Museli bychom skutečně od začátku pátrat, jak je to jinde.“*

Marek Navrátil k tomu řekl: *„Inspiraci měl pan ředitel snad v Polsku, i když podobné aktivity známe i z Velké Británie.“*

K prověření informace o polském modelu jsem se rozhodla kontraktovat o. Mgr. Pawla Bilinského, faráře v Oseku nad Bečvou. Narodil se v Polsku, často tam jezdí

a navštěvuje zde svoji rodinu. Předmětem našeho nestrukturovaného telefonického rozhovoru byla organizace postní sbírky ve farnostech v Polsku.

Nejprve popsal odlišný průběh postních sbírek v Polsku: „*Ve farnostech probíhá spousta sbírek ve prospěch činnosti charity v průběhu celého roku, stejně tak i v době postní. S postní sbírkou, při které by si věřící brali krabičky domů, jsem se nesetkal, ale akce se organizují jinak – vybírání na charitu na nejrůznějších akcích farnosti, obce apod.*“

Charita v Polsku pracuje na principu farní komunitní diakonie: „*Charita v Polsku pracuje na dobrovolné úrovni – v každé farnosti je skupinka 10 – 20 lidí (zaměstnaní lidé i důchodci), kteří se starají o charitu ve farnosti – i na vesnici ve farnosti zde není výjimkou až 1000 věřících. V průběhu roku organizuje charita poměrně velké množství sbírek, které pak přerozdělují potřebným ve farnosti, financuje činnost charity.*“

Polská charitní praxe více naplňuje princip subsidiarity „*Na úrovni děkanátní organizační složka charity nefunguje, funguje až na úrovni diecézní – na kurii jsou zaměstnanci, pokud místní charita problém nezvládá, tak oni se postarají o vyřešení problému.*“ Model polské organizace charitního díla více naplňuje diakonické poslání církve na úrovni farností, než je tomu v naší republice.

Z uvedeného rozhovoru vyplývá, že s největší pravděpodobností postní sbírková akce není v Polsku organizována centrálně. Postní sbírky zde probíhají zřejmě zcela v režii farního společenství. Podobné postní sbírky probíhají v Anglii, na Ukrajině. Není však cílem mé bakalářské práce se zabývat rozdíly v organizaci postních sbírek v jednotlivých zemích Evropy.

6.3 Poslání a cíl Postní almužny

Mám – li hledat ideové zaměry PA, musím se ptát po hlavním poslání a cílech, které má PA plnit.

Otec Vitásek vidí Postní almužnu takto: „*Je to pastorační aktivita zaměřená na rozvoj života z víry, budování společenství a větší vnímavosti pro druhé.*“

„*To, že si něco odřeknu směřuje k druhému člověku, nenechám si to pro sebe, ale věnuji to druhým a take zamyšlení nad tím, kdo pomoc potřebuje v mém okolí,*“ reagoval dále o. Vitásek.

„*Podstata Postní almužny je skutečně náboženská pastorační a formační akce. Je to věc rozhodnutí každého věřícího, jak se k tomu postaví. Každý máme svobodu dělat to*

po svém nebo také nedělat nic. PA je nabídkou, jak osobní sebezápor přetavit do dobrého skutku, do prospěchu lidem jakkoliv trpících,“ řekl o PA ředitel Keprt.

„Osobní katecheze - pastore doma, vzdání se konkrétní prostředků – k financování konkrétních skutků lásky – musí to mít duchovní potenciál – pastorační stránku věci. Pastorační aktivita – prožijte Postní dobu s nejpotřebnějšími a pomáhejme jim – ať náš půst má praktický smysl,“ tak vyjádřil smysl PA pan Navrátil.

Mimo osobní pastoreci – rozvoj života s víry a vnímavosti pro druhé jde také o budování společenství – navázání a rozvoj spolupráce mezi Charitou a farností.

Tuto spolupráci popisuje Marek Navrátil: *„Charita má vést diskuzi s farností, jak peníze získané prostřednictvím PA nejlépe využít. Zapojením věřících do vyhledávání potřebných v jejich bezprostředním okolí se obnovuje smysl diakonie. Mělo by zde jít o spolupráci farnosti s Charitou. Častým argumentem Na straně Charity může být „My víme, kde jsou finance potřeba!“ a argument na straně farnosti: „Na co máme Charitu, ta ať vyhledává potřebné““*

Ředitel Keprt k tomu dodává: *„ PA má být také důvodem k činné spolupráci mezi Charitou a farním společenstvím. Charitu jako církevní organizaci považují nejen za součást církve a také za nástroj církve k realizaci a naplňování jejího diakonického poslání.“*

O diakonii v souvislosti s PA hovoří také Navrátil: *„Jako pastorační aktivita zdůrazňuje diakonický rozměr osobního prožívání víry, který bývá ve farnostech mnohdy opomíjen.“*

„Hlavním posláním a úkolem pastorační aktivity Postní almužna,“ je podle Marka Navrátila koordinátora akce pro Olomouckou arcidiecézi, *„obnova diakonického rozměru místní církve – tedy farnosti.“*

Postní almužna je pastorační akcí – v rovině soukromé jde hlavně o osobní prožití postní doby s myšlenkou na trpící a lidi v nouzi, kterým věnují almužny, jež je plodem mého vlastního postního úsilí. V rovině společenství má při organizaci a výtěžku PA docházet k aktivní komunikaci mezi farností a místně příslušnou Charitou s cílem obnovy diakonického rozměru církve.

6.4 Postní almužna jako fundraisingová aktivita

Již v kapitole 4.2.1 bylo řečeno, že v diecézní Charitě Brno je tendence Postní almužnu vnímat jako fundraisingovou aktivitu. Žádný z mých respondentů ji však takto nevnímá, naopak silně se proti takovému pojetí Postní almužny ohrazují.

Otec Vitásek reagoval: *„Nejde o fundraisingovou aktivitu. Hlavním cílem nejsou peníze pro potřebné a už vůbec ne peníze na projekty charity a jejich dofinancování. Důležitá je naopak pozornost k potřebám druhých a zamyšlení nad tím, kdo moji pomoc potřebuje.“*

I přes finanční výnos PA je Markem Navrátilem vnímána jako pastorační aktivita směřována na farnosti. *„Od počátku byla snaha vysvětlovat, že nejde o další sbírku, ale o pastorační aktivitu, která má praktický dopad na prožívání postní doby a přináší konkrétní plody našeho postního úsilí – prostředky věnované na pomoc potřebným.“*

Pokud jde o znalosti z oblasti fundraisingové, o jejich využití při tomto projektu má Marek Navrátil jasnou představu: *„Po otevření pokladniček PA by se projekt měl řídit zásadami transparentního fundraisingu.“*

A reakce pana ředitele Kepřta: *„Nedej Bůh, aby se PA stala fundraisingovou aktivitou. To by bylo po ní!“* a dodává.: *„Odmítli jsme veškeré snahy udělat z Postní almužny veřejnou sbírku, něco jako Tříkrálovku. Toto je záležitost čistě pastoračně-formační uvnitř církve a nechceme ji jakkoliv rozšiřovat mimo církve jen kvůli penězům. Už by ztratila svoje původní poslání.“*

Představitelé ACHO odmítají názor, že by PA byla fundraisingová aktivita. Zajímavý by zřejmě byl názor ředitele Haičmana, který se mi bohužel nepodařilo zjistit.

6.4.1 Úloha kněze při realizaci PA ve farnostech

Cílem PA je mimo jiné také zlepšení kvality vztahů mezi farností a institucionární Charitou. Kněz jako pastýř je pro farní rodinu neodiskutovatelnou autoritou. Zajímalo mě, jak vidí respondenti jeho úlohu při organizaci PA.

“Byla obava, že kněží budou PA brát jako další sbírku. PA je ale farní postní aktivitou a je to kněz, kdo Vás má povzbudit k vykonávání této postní praxe. Je to kněz, kdo je nejbližším pastoračním pracovníkem pro věřící. Má vybízet k prožívání postní doby s těmi, kdo jsou nejpotřebnějšími.“

Kněz jako pastýř všech věřících ve farnosti by měl být s myšlenkou PA ztotožněn. Ten kněz věřícím pomáhá projít si postní dobou. Pokud přijme PA jako projekt prohlubující ve farnosti diakonický charakter církve a před věřícími jej nezpochybňuje, ale naopak ji doporučuje. Zkrátka osobnost kněze ve farnosti je pro zdárný průběh PA rozhodující a důležitá je také pro spolupráci farnosti s Charitou,“ míní Marek Navrátil.

„Názor kněze ovlivňuje celou farnost – pokud se kněz neztotožní a myšlenku PA nepřijme, tak vám to nepředá. Pokud to kněz nepředá, tak to k věřícím nedojde,“ vidí jednoznačně situaci ředitel Keprt.

„Je třeba spolupracovat a dělat to citlivě. Spolupráce farností musí začít spoluprací s knězem,“ je názor otce Vitáska.

Úloha kněze ve farnosti je určující, pokud chce Charita spolupracovat s farnostmi děkanátu, musí si zajistit podporu kněží.

6.4.2 Úloha farnosti při rozdělení výtěžku PA

Při tvorbě své bakalářské práce jsem byla konfrontována s názorem, zda je nutné, aby peníze vybrané ve farnosti se do farnosti k potřebným lidem musely vracet přes Charitní organizaci. Zda by nebylo vhodnější a pro život farnosti přínosnější, kdyby se o rozdělení výtěžku PA postaral kněz či jáhen ve spolupráci s pastorační radou a ostatními farníky.

Možnost, že by finanční prostředky potřebným rozdávala místní farní komunita, pan Navrátil vylučuje a neumožňuje to také organizační pokyny PA. *„Pokud by farnost neodevzdávala peníze Charitě a sama je předávala potřebným, vytratila by se z pomoci potřebným sociální práce. Sociální pracovníci charity jsou schopni potřebným poskytnout nejen finanční pomoc, ale také provádět s nimi odbornou sociální práci a zajistit jim tak profesionální pomoc. Dochází tak současně k naplňování diakonického rozměru církve a naplňování poslání Charity.“*

Otec Vitásek prožíval rozdělení PA jako kněz ve farnosti, nyní ji prožívá jako prezident ACHO. *„Jako farář jsem inklinoval k názoru, že farníci rozdělení peněz zvládnou. Detailně propracované sociální šetření, které Charita provádí, mi přišlo pro lidi ponižující. Později jsem se přesvědčil, že rozdělení peněz a sociální šetření by měla mít na starosti Charita, mnohdy najde účinnější pomoc a řešení, které je nad možností farností. Pracovníci Charity jsou vycvičeni v tom, aby dělali šetření citlivě. Jsou však případy, kdy by šetření farnosti mohlo být dostačující. Je třeba spolupracovat, je třeba*

řešit jednotlivé případy citlivě a ve spolupráci. Ale je důležité, aby lidi z farnosti dávali podněty na lidi potřebné ze svého okolí, k tomu také nyní na diecézní úrovni vyzývám – např. formou doprovodných letáků k PA“

Zde stojí pro sobě dva názory – je úkolem farnosti pouze vytipovat příjemce pomoci, nebo by se farnost měla zabývat také rozdělování prostředků. Je potřeba, aby při rozdávání finanční pomoci lidem v nouzi byla prováděna profesionální sociální práce? Není místní farní komunita k předání finanční pomoci potřebným dostatečně disponována?

6.5 Shrnutí analýzy výzkumu

V této kapitole se budu věnovat zhodnocení kvalitativního výkonu. Cílem bylo na základě tohoto výzkumu sestavit ideové zadání projektu. Otázky jsem rozdělila do šesti okruhů, které se věnovaly dílčím cílům.

6.5.1 Vznik Postní almužny

Postní almužna vznikla v roce 2009, jejími zakladateli byli pan Václav Keprt, ředitel ACHO, pan Oldřich Haičman, nynější ředitel Charity ČR a DCHB a pan Marek Navrátil. Akce se v roce 2009 konala se schválením otce arcibiskupa Mns. Jana Graubnera. Už při zrodu PA byla zřetelně patrná rozdílnost v chápání akce – zda jde o pastorační nebo fundraisingovou akci.

Organizátoři Postní almužny v olomoucké arcidiecézi – představitelé ACHO pastorační charakter akce nadále upřednostňují a označení PA jako fundraisingové activity se brání.

6.5.2 Zahraniční inspirace akce

Zahraniční inspirace akce byla kvalitativním výzkumným šetřením prokázána, nicméně využití konkrétní inspirace polským modelem nebylo potvrzeno. Nejrozumnější typy prožívání duchovní obnovy prostřednictvím staré postní praxe almužny se pořádají již mnoho let různých státech Evropy (v Anglii, Belgii, Německu, Rakousku, v Polsku, na Ukrajině). Není však cílem mé bakalářské práce se zabývat rozdíly v organizaci postních sbírek v jednotlivých zemích Evropy.

6.5.3 Poslání a cíl Postní almužny

Postní almužna jako pastorační aktivita má své díle ve třech rovinách

Rozvoj života z víry

osobní sebezápor a prožívání postní doby s těmi nejpotřebnějšími – almužna pro potřebné z toho, co si odepřu. Můj sebezápor má smysl, pokud se přemění v pomoc k potřebným

Budování společenství

činná spolupráce mezi farnostmi a Charitou, citlivá spolupráce, oboustranně obohacující

Vnímavost pro druhé

plody postní almužny jsou věnovány těm nejpotřebnější, farníci jsou vybízeni všítat si lidí potřebných v rámci svého společenství a místní komunity, aktivně být třeba anonymně navrhopat, kdo v okolí potřebuje pomoc

Poslání postní almužny: obnova diakonockého rozměru místní církve – tedy farnosti, ale také jednotlivce – zaměřením na praktické vykonávání skutečné almužny

6.5.4 Postní almužna jako fundraisingová aktivita

V Olomoucké arcidiecézi je jednoznačně kladen důraz na chápání PA jako pastorační aktivity, nejde o veřejnou sbírku, jejich cílem by bylo oslovit co největší počet dárců, ale o dobrovolnou formační akci, která musí zůstat na půdě farnosti.

Rozdíl mezi klasickou kostelní sbírkou a PA je v tom, že to co svým sebezáporem ušetřím, má být určeno potřebným – jde o almužnu – bezprostřední pomoc pro lidi v nouzi v mém okolí.

Situaci ve vnímání Postní almužny ve vztahu k fundraisingu v ostatních diecézích naší republiky jsem vzhledem k zadání své bakalářské práce nezkoumala.

6.5.5 Úloha kněze při realizaci Pa ve farnostech

Při spolupráci farnosti s Charitou je úloha kněze rozhodující. Pokud s Charitou nespolupracuje kněz, je velmi obtížné, aby s Charitou spolupracovala farnost. Také pastorační aktivitu ve farnosti musí přijmout nejprve kněz. Stejně tak je to při vzájemné spolupráci farnosti s Charitou – úloha kněze zásadní.

6.5.6 Úloha farnosti při rozdělení výnosu PA

Nyní má podle metodických pokynů PA pro olomouckou arcidiecézi farnost výnos postní almužny předat společně s tipy na její konkrétní využití zástupcům Charity. Ze zkušeností otce Vitáska vyplývá, že jsou případy přímé pomoci lidem z farnosti v nouzi, kdy by předání zvládli farníci. Ale jsou také případy, kdy je profesionální provedení pomoci nutné. Otec Vitásek v tomto střetu vidí jako nejdůležitější citlivou spolupráci mezi farností a Charitou.

Zásadní problém bude schopnost určit, ve kterém případě pomoc ještě zvládne farnost, kdy je již potřeba profesionální pomoci Charity. Ale je skutečnost, že farnost nezvládne na dostatečné úrovni 100% případů pomoci lidem v nouzi ve vlastní komunitě, není důvodem toho, aby farnosti byla tato možnost automaticky odebrána. Jde o citlivou otázku i z hlediska příjemců pomoci, kteří si mnohdy nepřejí, aby jejich okolí byla zřejmá jejich nepříznivá životní situace. Anonymní zaměstnanec Charity vázaný profesionální mlčenlivostí, který přináší pomoc z farního společenství, může být v tomto případě přijatelnější. Zatím metodické pokyny variantu přímý způsob rozdělování výnosu PA farností neobsahují. Ale tak jak se v průběhu let mění přístup farníků k pastorační akci PA, měl by se měnit také přístup profesionální Charity k možnostem nechat o využití výnosu farní komunitu nejen rozhodnout, ale také prostředky mezi své potřebné rozdělit. I když i v tomto případě potřebných bude víc, než prostředků.

6.5.7 Formulace ideového záměru Postní almužny

V tomto případě se pokusím ideový záměr neformulovat prostřednictvím očekávání, ale využiji formulaci poslání a hlavních cílů.

Poslání pastorační akce Postní almužny je obnova diakonického rozměru místní církve, jak na úrovni farnosti, tak na úrovni jednotlivce – almužna vedoucí k hlubšímu prožití postní doby.

Cíle pastorační akce Postní almužna:

Rozvoj života s víry – vzbudit ve farnících potřebu osobního sebezáporu v postní době přeměnit na pomoc těm nejpotřebnějším - almužnu

Budování společenství – praktikovat citlivou a oboustranně obohacující spolupráci mezi farností a Charitou postavenou na principech subsidiarity

Vnímavost pro druhé – vzbudit pozornost farníků v rámci komunity farnosti
a obce sledovat potřebnost bližních a umět vyhledat účinnou pomoc

7 Kvantitativní výzkum - zjištění reálného využití výnosu PA

V předchozí kapitole jsem se pokusila o rekonstrukci ideového zadání Postní almužny, při kterém jsem vycházela z dostupných materiálů a také z kvalitativního výzkumu. Abych mohla splnit cíl své bakalářské práce, potřebuji zjistit reálné využití výnosu PA ve farnostech Arcidiecéze olomoucké. Pro získání potřebných údajů, jsem se rozhodla použít kvantitativní výzkum. Vytvořila jsem dotazníkové šetření, které se týká využití výnosu PA v Charitách a zapojení farnosti do průběhu sbírky a do rozdělování výnosu. Teoretický podklad pro jeho provedení a zpracování jsem čerpala z knihy Miroslava Dismana: Jak se vyrábí sociologická zralost.

7.1 Metodologie kvantitativního výzkumu

7.1.1 Formulace výzkumných hypotéz

Cílem výzkumu je zjistit reálný stav využití Postní almužny v Charitách Olomoucké arcidiecéze. Zároveň budu zjišťovat, míru zapojení farností do organizace a rozdělení výnosu PA a míru spolupráce farností s Charitami na tomto projektu.

Tento výzkumný cíl jsem rozložila do následujících hypotéz, které vycházejí z předchozí rekonstrukce ideového zadání. „*Hypotéza je očekávání o stavu věcí, vyvozené z teorie.*“ (Babbie., 1979 podle Disman, 2011, s. 78)

Hypotézy zní:

- Postní almužna ve farnicích a duchovních správcích prohlubuje vnímavost a citlivost k problémům a potřebám lidí v nouzi
- Postní almužna iniciuje a podporuje spolupráci mezi farností a místně příslušnou Charitou
- Výnos Postní almužny je používán na podporu lidí v nouzi v komunitě, ve které je vybrán – ve farnosti
- Komunita farnosti se aktivně zapojuje do rozdělení výnosu Postní almužny

7.1.2 Výzkumný soubor

Pro výběr výzkumného souboru byla zvolena metoda záměrného - účelového výběru. Výzkumný soubor byl zúžen a obsahoval Charity, které pracují v Arcidiecézi olomoucké. Prakticky byl dán zadáním mé bakalářské práce. (*Miovský, 2006, s. 135*)

Na území Arcidiecéze olomoucké působí celkem 28 Charit s právní subjektivitou. Celé toto charitní dílo řídí Arcidiecézní charita Olomouc. (www.acho.charita.cz) V každé z těchto Charit je určen jeden pracovník, který je koordinátorem Postní almužny pro všechny farnosti, na jejichž území Charita poskytuje své sociální a zdravotní služby. Seznam těchto koordinátorů je na ACHO u pana Navrátila, který je PA koordinátorem na území Arcidiecéze olomoucké.

Tento seznam se mi nepodařilo získat. Vypracovaný dotazník mapující využití PA a zapojení farností do jejího průběhu jsem zaslala pastoračním asistentům jednotlivých Charit. V Charitách ve kterých pastorační asistent není ustaven, jsem o poskytnutí informací požádala ředitele Charit. Vyplněné dotazníky se mi zpět vrátily z 23 Charit s právní subjektivitou. Pět Charit mi vyplněný dotazník nezaslalo zpět ani po urgenci – Prostějov, Slavičín, Šternberk, Uherský Brod a Valašské Klobouky. Také jsem oslovila dvě farní dobrovolné Charity – Bohuňovice a Všechnovice, které se mi taktéž podařilo zapojit do výzkumu. A území Arcibiskupství olomouckého pracuje více farních dobrovolných charit (např. Fryšták, Chropyně, Hulín), ale nepodařilo se mi získat kontakty na tyto farní Charity.

7.1.3 Výběr výzkumné metody

Pro zjištění reálného využití výnosu Postní almužny jsem použila kvantitativní výzkumné metody. Tato metoda výzkumu používá silně strukturovaný sběr dat v mém případě pomocí dotazníků a má tyto fáze: teorie – hypotéza – operační (operacionalizovaná) definice, vlastní měření, testování hypotézy a verifikace. (*Hendl, 2005, s. 46*)

Hlavním důvodem použití této metody byla možnost v krátkém čase získat data od většího počtu respondentů. Nevýhodou této metody jsou vysoké nároky na ochotu dotázaného a nízká návratnost dotazníků. (*Disman, 2011, s. 141*)

7.1.4 Příprava a průběh kvantitativního výzkumu

Na základě formulovaných hypotéz jsem sestavila dotazník, který mapuje nejen reálné využití PA v Charitách od roku 2009 – 2013, ale také průběh spolupráce Charity s farností při realizaci sbírky a při počítání výnosu. V polední části dotazníku jsem se zabývala návratností pokladniček a prací s anketou na spodní části pokladniček.

Dotazník se skládal ze čtyř částí – spolupráce mezi Charitou a farností v průběhu realizace PA, zapojení farnosti do rozhodování o využití výnosu PA, reálný způsob využití PA a prohlubování vnímavosti a citlivosti k problémům potřebných lidí v nouzi.

Fází operacionalizace – tedy tvorby otázek se budu vzhledem k vysokému počtu otázek zabývat při vyhodnocování dotazníku. Otázky v dotazníku byly záměrně uzavřené s volbou zpravidla ze 4 možností.

Dotazníky byly rozeslány počátkem měsíce června 2014. Výběr respondentů jsem podrobně popsala v kapitole 5.1.3. Dotazník jsem respondentům zaslala e-mailovou poštou, spolu s návodem, jak označit jimi zvolené odpovědi tak, aby mi zpět vyplněné dotazníky mohli zaslat také e-mailovou poštou. Myslím si, že se mi tímto způsobem podařilo zvýšit návratnost vyplněných dotazníků.

Z celkového počtu 23 navrácených dotazníků bylo 15 dotazníků vyplněno pastoračními asistenty, 4 dotazníky vyplnili ředitelé Charit, 2 vyplnili koordinátoři dobrovolníků na příslušných Charitách. Jeden dotazník byl vyplněn ředitelem Charity ve spolupráci s pastoračním asistentem a jeden dotazník vyplnili společně ředitel Charity s koordinátorem dobrovolnictví. Ve dvou farních dobrovolnických charitách byl dotazník vyplněn koordinátorkami dobrovolníků.

7.2 Analýza kvantitativního výzkumu

Nyní se pokusím provést analýzu dotazníkového šetření. Otázky budu vyhodnocovat ve čtyřech podskupinách rozdělených podle hypotéz. Pokusím se jednotlivé otázky ve skupinách pro vyhodnocování sloučit, pokud se bude jejich obsah týkat obdobného zkoumaného jevu.

7.2.1 Spolupráce mezi Charitou a místní farností

V této části dotazníku je 16 otázek. První tři otázky se týkají rozsahu organizované akce. 1) *V kolika farnostech organizujete PA?* 2) *Kolik farností se*

v letošním roce zúčastnilo PA? 3) Jsou farnosti, ve kterých kněz odmítá účast farnosti na PA?

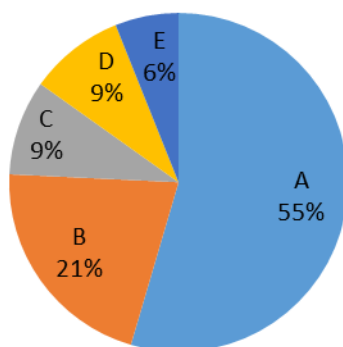
Tyto otázky jsem položila proto, abych získala informace o rozsahu pořádané akce a o tom, zda se jí účastní všechny farnosti, které jsou na území příslušné Charity. Průzkum proběhl ve 23 profesionálních a ve 2 dobrovolných charitách. V území spravovaném těmito 25 Charitami se nachází 320 farností z celkového počtu 419 farností v celém Arcibiskupství olomouckém. (zdroj: www.ado.cz/farnosti)

Obě dobrovolné a jedna profesionální Charita pořádají PA ve 2 farnostech. Největší počet farností udávají shodně Charita Olomouc a Oblastní charita Uherské Hradiště – 29 farností. Charita Zábřeh 27 farností a Kroměříž 26 farností. Na územní působnosti jedné Charity je průměrně 13 farností. Z celkového počtu 320 sledovaných farností se v letošním roce zúčastnilo PA 309 farností. V jedenácti farnostech se PA neuskutečnila a tohoto počtu v 5 farnostech odmítl účast farnosti na PA kněz, předpokládám, že ve zbývajících 6 farnostech byla farníkům účast nabídnuta, ale oni ji nepřijali a akce se nezúčastnili. Na všechny tři otázky odpověděli všichni respondenti.

Spolupráce s kněžími

Další tři otázky mapují spolupráci s kněžími při organizaci akce. V otázce číslo 4 se ptám: „*Jakým způsobem probíhá distribuce pokladniček do farnosti?*“ Úkolem je zjistit, zda jsou pokladničky předávány přímo kněžím a koordinátoři je mají možnost požádat o spolupráci a mluvit s nimi o situaci lidí v nouzi ve farnosti, nebo zda si je kněží někde vyzvedávají – například faře u děkana, na Charitě. Na otázku odpověděli všichni respondenti. Sedm respondentů volilo kombinaci dvou odpovědí. Celkem 18 respondentů volí odpověď A) osobní předání kněžím ve farnostech, 7 jich volí B) k předání využívá setkání kněží z celého děkanátu. Tři respondenti C) předávají pokladničky dobrovolníkům a u třech D) si je kněží vyzvednou na charitě či faře. Dva respondent odpověděli jinak E, ale způsob neuvedli.

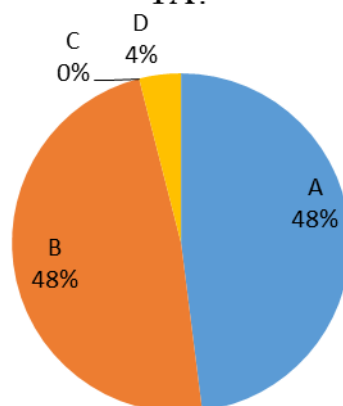
4. Jakým způsobem probíhá distribuce pokladniček do farností?

obr. 1 Graf relativní četnosti k otázce č. 4 (zdroj vlastní)

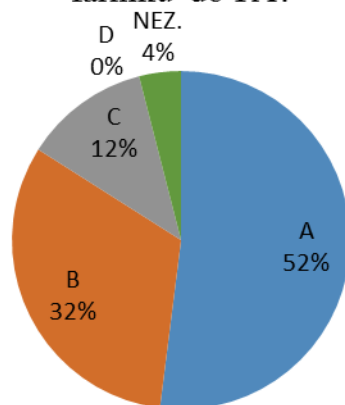
Na otázku číslo 5 „Jak hodnotíte spolupráci s kněžími na projektu PA?“ odpovědělo všech 25 respondentů. Odpověď A) ve všech farnostech dobrá zvolilo 12 respondentů odpověď B) ve většině farností dobrá zvolilo také 12 respondentů. Odpověď C) v menším počtu farností dobrá nezvolil nikdo. Jeden z respondentů zvolil odpověď D) obtížná a náročná.

5. Jak hodnotíte spolupráci s kněžími na projektu PA?

obr.2 Graf relativní četnosti k otázce č. 5 (zdroj vlastní)

6. Jak ovlivňuje postoj a nasazení kněze zapojení farníků do PA?

obr. 3 Graf relativní četnosti k otázce č. 6 (zdroj vlastní)

Odpověď na otázku číslo 6 : „*Jak ovlivňuje postoj a nasazení kněze zapojení farníků do PA?*“ Jeden z respondentů neodpověděl.

A) Výrazně	13 respondentů
B) Hodně	8 respondentů
C) Částečně	3 respondenti
D) Vůbec	0 respondentů

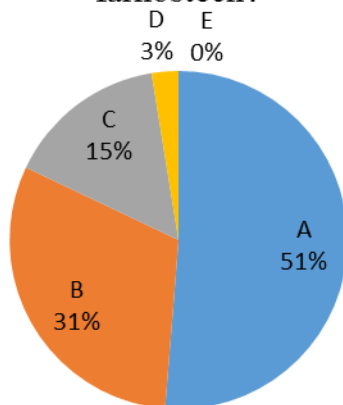
Ve většině Charit 76% dochází při předávání pokladniček ke kontaktu s knězem a pokladničky jsou mu předány buď na faře nebo na setkání kněží. Spolupráci s kněžími ve farnosti hodnotí 48% respondentů jako ve všech případech dobrou a 48% respondentů jako většinou dobrou. Pouze jeden respondent ji vidí jako obtížnou 4%. Vliv postoje kněze na zapojení farníků vidí 52% výrazně ovlivňuje. 32% hodně ovlivňuje a 12% částečně ovlivňuje.

Z výsledků je patrné, že se zkušeností koordinace PA 84 % koordinátorů připouští značné ovlivnění zapojení farníků do PA pod vlivem působení kněží a současně 96% respondentů označilo spolupráci s kněžími převážně jako dobrou.

Spolupracovníci ve farnosti

Další dvě otázky se týkají spolupracovníků ve farnosti při organizaci PA. Otázkou číslo 7 se ptám „*Kdo s vámi spolupracuje při organizaci PA ve farnostech?*“ a otázka číslo 8 „*Spolupracujete při organizaci PA s dobrovolníky TKS?*“ Tyto otázky jsem volila, abych zjistila zda mají ve farnostech k organizaci nějaké spolupracovníky, případně zda spolupracují s dobrovolníky, se kterými navázali kontakt při organizaci TKS.

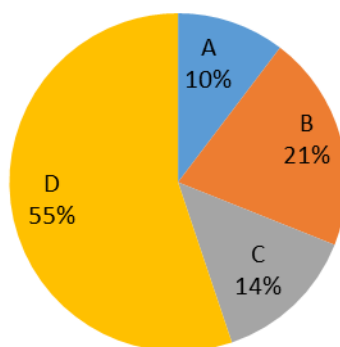
7. Kdo s vámi spolupracuje při organizaci PA ve farnostech?

obr. 4 Graf relativní četnosti k otázce č. 7 (zdroj vlastní)

Na otázku 7 „Kdo s vámi spolupracuje při organizaci PA ve farnostech?“ odpovědělo všech 25 respondentů, osm z nich volilo více než jednu variatu odpovědí. Dvacet respondentů uvedlo jako spolupracovníky kněží a jáhny - odpověď A), dvanácti respondentům pomáhají farní dobrovolníci odpověď B) a šest respondentů uvedlo pomoc charitních dobrovolníků – odpověď C). Jeden z respondentů zvolil i odpověď D) pomáhají mu ministranti, tento respondent zatrhл všechny čtyři varianty. Žádný z respondentů nezvolil variantu, že mu nepomáhá nikdo. Zajímavé je, že 5 respondentů neoznačilo, že jim pomáhají kněží a jáhnové, jednomu respondentovi pomáhají všechny vyjmenované skupiny, sedm respondentů označilo za své spolupracovníky kněze, jáhny a farní spolupracovníky a dva respondenti k těmto dvěma skupinám spolupracovníků přidali ještě charitní dobrovolníky. Ale také 10 respondentů označilo za své spolupracovníky při organizaci PA pouze kněze a jáhny.

8. Spolupracujete při organizaci PA s dobrovolníky TKS?

Obr. 4 Graf relativní četnosti k otázce č. 8 (zdroj vlastní)

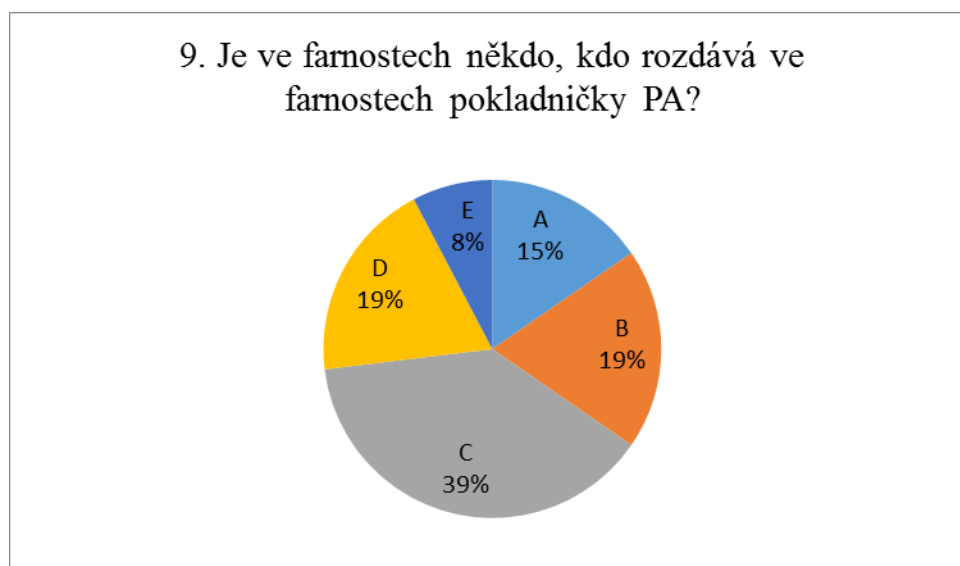
Na otázku 8 „*Spolupracujete při organizaci PA s dobrovolníky TKS?*“ odpověděli všichni respondenti a čtyři zvolili více než jednu odpověď. Většina 16 respondentů zvolila odpověď D) Ne. Devět respondentů s dobrovolníky z TKS spolupracuje – šest spolupracuje při vybírání pokladniček odpověď B), čtyři spolupracují při počítání výtěžku – odpověď C) a tři při rozdávání pokladniček – odpověď A).

Tyto dvě otázky měly mapovat využití dobrovolníků při organizaci PA ve farnostech. Z výsledků je patrné, že jak zapojení farních, charitních i tříkrálových dobrovolníků je ve farnostech na nízké úrovni. V 10 Charitách ve farnostech aktivně spolupracují při organizaci PA pouze duchovní – kněží případně jáhni. V šestnácti případech vůbec nevyužívá potenciálu dobrovolníků z Tříkrálové sbírky.

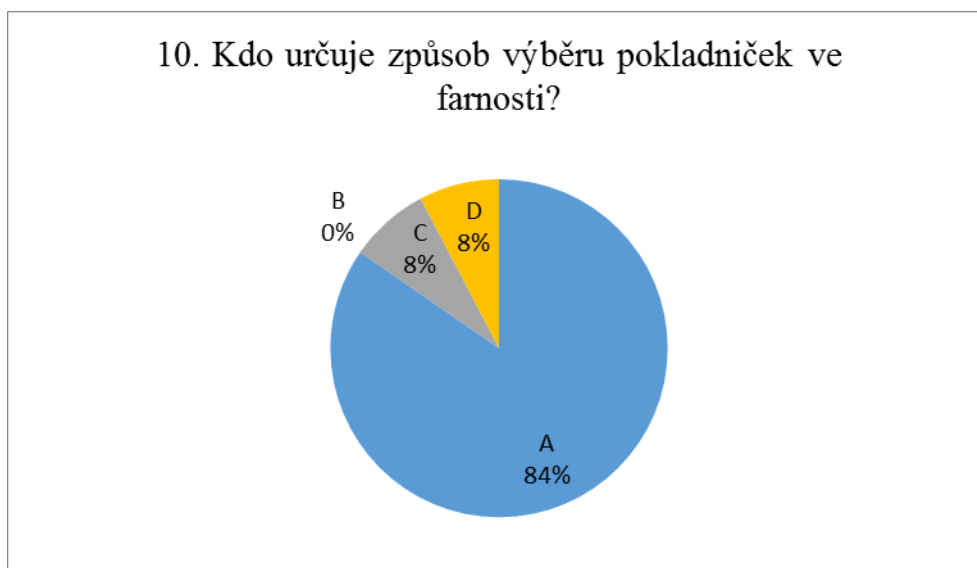
Rozdávání a výběr pokladniček ve farnosti

Otázky 9 – 12 se týkají organizace rozdávání a výběru pokladniček ve farnosti. Zase mě zajímá míra zapojení kněží do těchto aktivit, případně zapojení dalších dobrovolníků.

Na otázku 9 „*Je ve farnostech někdo, kdo rozdává pokladničky?*“ Odpověděli všichni respondenti, jeden volil více odpovědí. Nejčastěji byla volena odpověď C) pokladničky nerozdává nikdo, v pěti případech byla vola odpověď B) lidé z farnosti, které určil kněz a dalších pět respondentů volilo odpověď nevím D), odpověď A) lidé farnosti, které určí Charita volili 4 respondenti. Dva respondenti si nevybrali žádnou z variant a vytvořili vlastní odpověď – jeden, že je to různé v různých farnostech a jeden, že si věřící pokladničky berou sami.

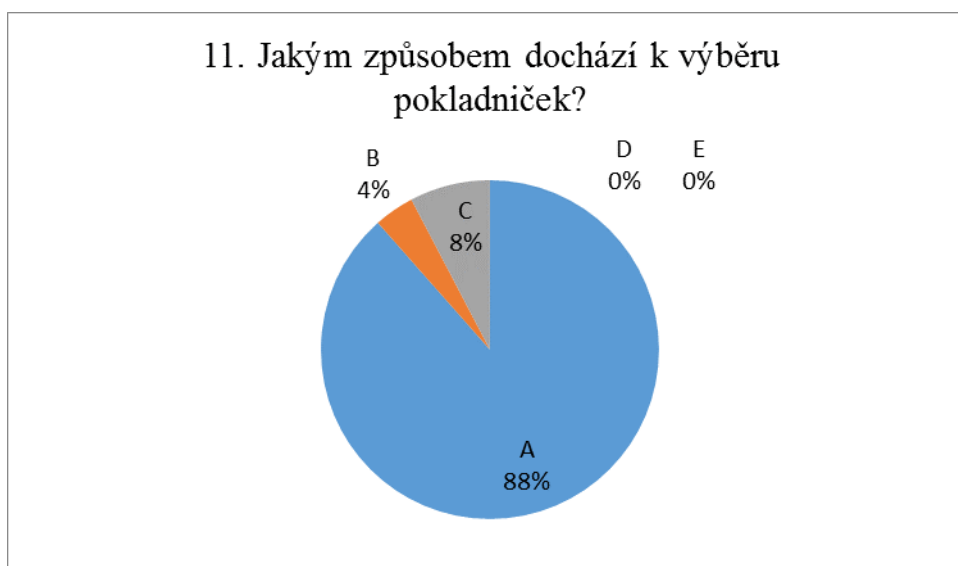
Obr. 5 Graf relativní četnosti k otázce č. 9 (zdroj vlastní)

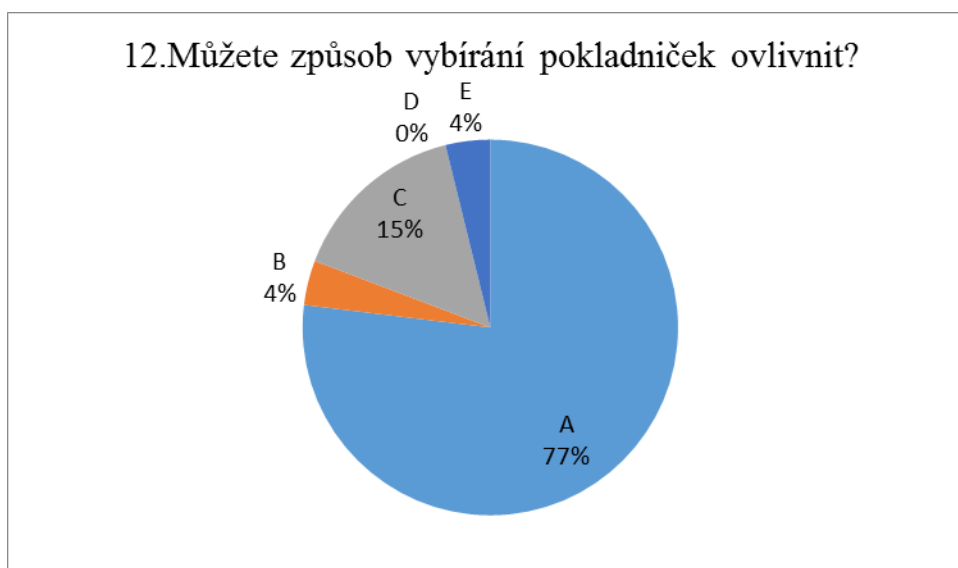
Obr. 6 Graf relativní četnosti k otázce č. 10 (zdroj vlastní)

Na otázku 10 „Kdo určuje způsob výběru pokladniček ve farnosti?“ odpověděli všichni respondenti a jeden z nich si vybral více odpovědí. Nejvíce respondentů volilo odpověď A) způsob výběru pokladniček volí kněz u 22 Charit, dva respondenti zvolili odpověď C) zaměstnanci nebo dobrovolníci Charity a také dva respondenti za D) nevím. Variantu odpovědi B) lidé z farnosti si nevybral nikdo.

Na otázku číslo 11 „Jakým způsobem dochází k výběru pokladniček?“ Volila většina 23 respondentů odpověď A) odevzdávají se na předem určeném místě. Dva respondenti volili odpověď C) lidé je donesou a dozvědí se, kam je mají odevzat. Po jednom odpověděli B) odevzdávají se dobrovolníkům a E) jinak – s dodatkem je to na domluvě. Variantu D) nevím nikdo nezvolil.

Obr. 7 Graf relativní četnosti k otázce č. 11 (zdroj vlastní)

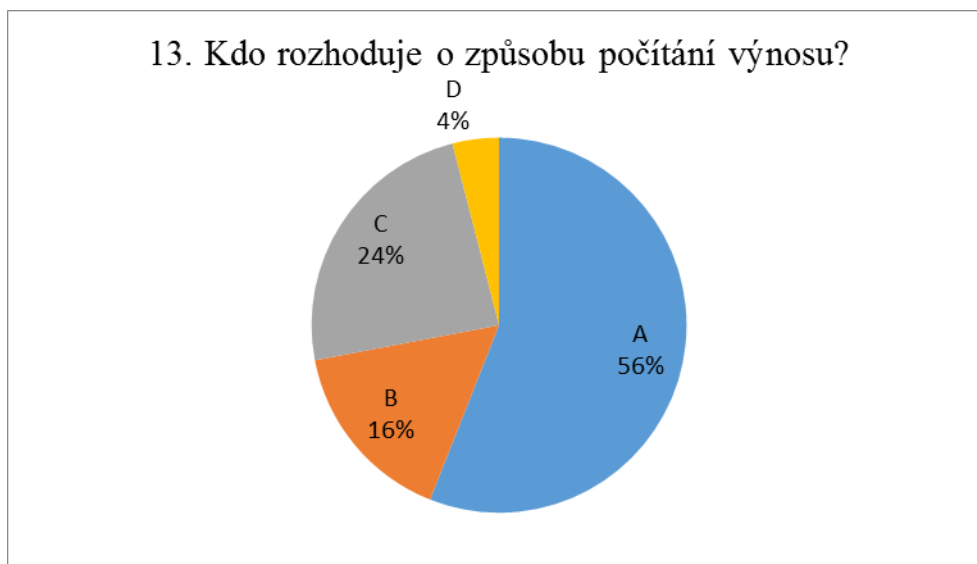
Obr. 8 Graf relativní četnosti k otázce č. 12 (zdroj vlastní)

U otázky 12 „Můžete způsob vybírání pokladniček ovlivnit?“ odpověděli všichni respondenti, jeden zvolil dvě varianty odpovědí. Variantu A) je konzultováno s knězem volilo 20 respondentů, variantu B) je konzultováno pastorační radou volil jeden respondent, variantu C) je určeno knězem odpověděli čtyři respondenti, variantu D) nemůžu jej ovlivnit nezvolil nikdo. Jeden z respondentů napsal místo zatrnutí odpovědi „kněze to nezajímá a pastorační rada nebyla stanovena“

Z odpovědí v tomto okruhu otázek vyplývá, že s Charitami ve farnostech mimo kněží při organizaci PA lidé moc nespolupracují a prakticky zanedbatelné je také zapojení pastoračních rad farnosti do organizace PA.

Způsob počítání výnosu

V otázkách 13 – 15 se budu zabývat počítáním výnosu. Opět mě zajímá, kdo o počítání rozhoduje, kdo se jej účastní a dochází-li mezi zúčastněnými stranami při této činnosti ke spolupráci. Větší počet zúčastněných stran by znamenal větší míru spolupráce mezi zúčastněnými stranami.

Obr. 9 Graf relativní četnosti k otázce č. 13 (zdroj vlastní)

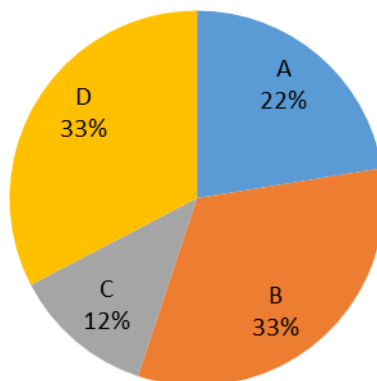
„Kdo rozhoduje o způsobu počítání výnosu ?“ (otázka 13) je ve 14 případech A) určeno po vzájemné dohodě kněží a zaměstnanců Charity, v šesti případech C) jde o rozhodnutí zaměstnanců Charity a je konzultováno s kněžími, ve čtyřech případech B) je určeno knězem a v jednom případě D) rozhodují zaměstnanci Charity.

Na otázku 14 „Kdo počítá výnos PA?“ odpovědělo všech 25 respondentů a 14 z nich si vybralo více než jednu odpověď. V 11 Charitách jsou do počítání výnosu zapojeni A) kněží ve farnosti, v 16 Charitách počítají B) zástupci farnosti, v šesti počítají C) dobrovolníci Charity a D) zaměstnanci počítají v šestnácti Charitách. Počítání výtěžku probíhá ve všech možných variantách zúčastněných stran. Nejčastěji v pěti případech se zúčastnili kněží, zástupci farnosti a zaměstnanci Charity, ve dvou případech se zúčastnily počítání všechny skupiny a dvakrát byli také uvedeni zástupci farnosti a zaměstnanci Charity. Ve dvou případech byla zvolena varianta D zaměstnanci Charit při počítání s nikým nespolupracují.

Otázku 15 „Počítají zástupci farnosti současně se zaměstnanci Charity?“ odpověděli všichni respondenti. Variantu A) ve všech farnostech zvolilo 5 respondentů, variantu B) ve většině farností vybrali 4 respondenti, variantu C) v některých farnostech 6 respondentů a D) ne, ve většině farností 10 respondentů

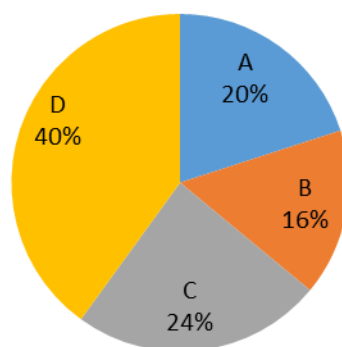
Při počítání výtěžku PA by měli spolupracovat zaměstnanci Charity se zástupci farnosti (dle metodiky ACHO) – společné počítání výtěžku však ani zdaleka není všude pravidlem. Pozitivní je, že o způsobu počítání výtěžku PA probíhá mezi zúčastněnými stranami diskuse a hledá se společně nejvhodnější řešení organizace počítání

14. Kdo počítá výnos PA?

Obr. 10 Graf relativní četnosti k otázce č. 14 (zdroj vlastní)

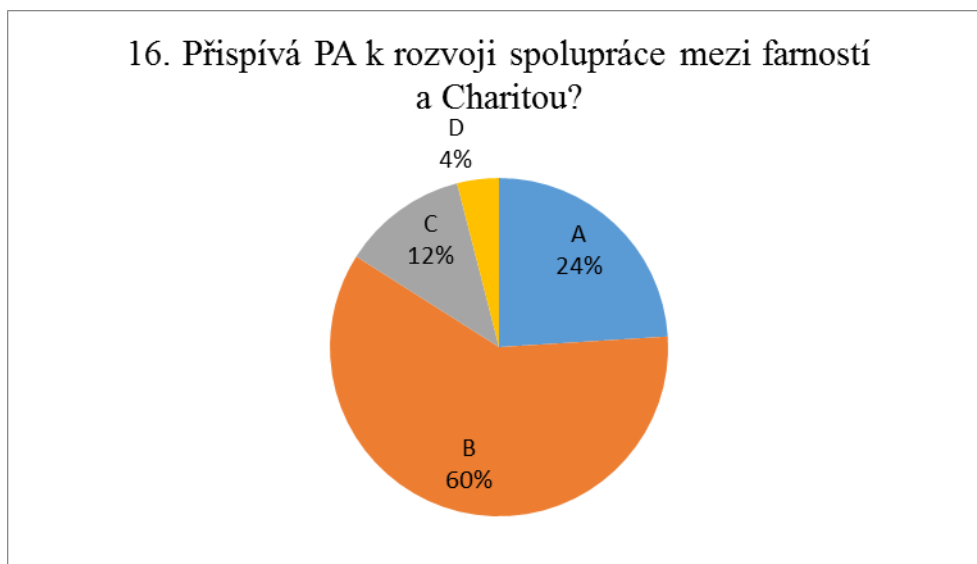
15. Počítají zástupci farnosti současně se zaměstnanci Charity

Obr.11 Graf relativní četnosti k otázce č. 15 (zdroj vlastní)

Poslední otázka této skupiny (otázka číslo 16) „Přispívá PA k rozvoji spolupráce mezi farností a Charitou?“ Dotazovaní mají vyjádřit svůj názor a pohled na vliv PA na spolupráci s farností.

Zodpověděli ji všichni respondenti. Variantu A) Ano, rozhodně přispívá volilo šest respondentů, k variantě B) ano, spíše přispívá se přiklonilo 15 respondentů, variantu C) ne, spíše nepřispívá volili 3 respondenti. Variantu D) Ne, rozhodně nepřispívá zvolila jedna respondent. Byl to respondent, který v otázce číslo 12 odpověděl, že v jejich farnosti zůsob vybírání pokladniček faráře nezajímá a farní rada nebyla ustanovena a v otázce 5 hodnotí spolupráci s farnostmi jako obtížnou a náročnou.

Obr. 12 Graf relativní četnosti k otázce č. 16 (zdroj vlastní)

Přesto, že většina 84% respondentů hodnotí PA jako přínosnou pro rozvoj spolupráce, není při organizaci průběhu spolupráce mezi farnostmi a Charitou v Arcidiecézi olomoucké samozřejmostí. Mnohdy s Charitou komunikuje pouze kněz a na zapojení PA do života farností se obecně dobrovolníci podílejí velmi málo, ať již jde o dobrovolníky z farností, dobrovolníky z Charity a naprosto zanedbatelné je využití dobrovolníků Tříkrálové sbírky při realizaci PA.

7.2.2 Zapojení farností do rozhodování o využití výnosu PA

V této části dotazníku je 12 otázek, které se týkají zapojení farností do využití výnosu Postní almužny. Snažím se zjistit jaká je spolupráce mezi farnostmi a Charitou, kdo ve farnosti s Charitou spolupracuje a jak spolupráci hodnotí zaměstnanci Charity.

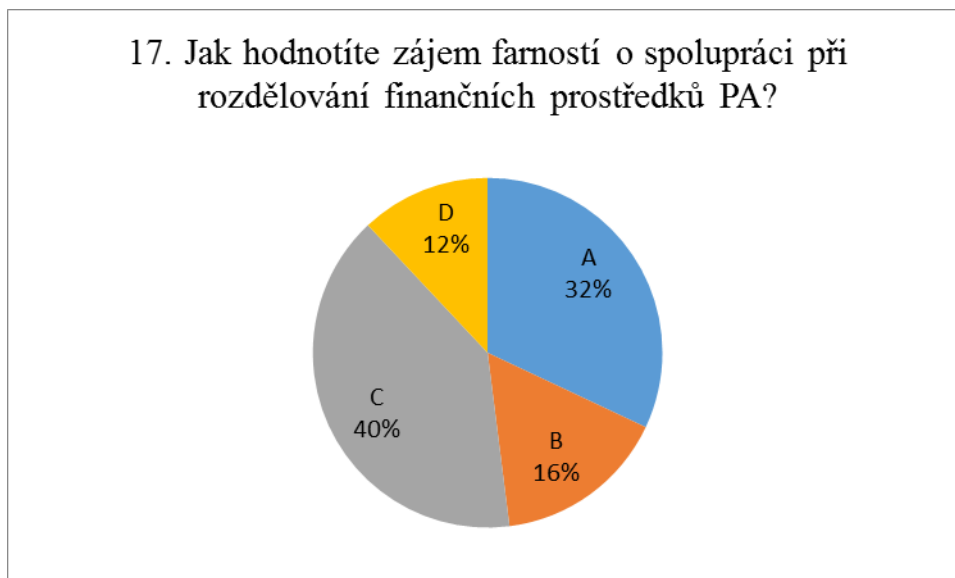
Hodnocení spolupráce

Jde o otázky 17 – 21. Pomocí těchto otázek zjišťuji, s kým ve farnostech Charity spolupracují a jak tuto spolupráci hodnotí.

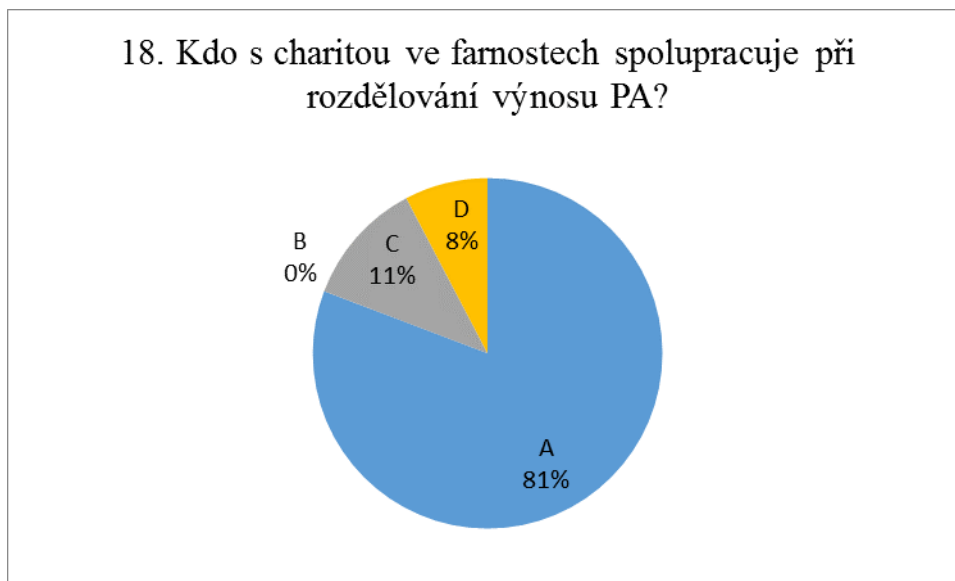
Otázku číslo 17 „*Jak hodnotíte zájem farností o spolupráci při rozdělování finančních prostředků PA?*“ odpověděli všichni respondenti. Odpověď A) většina farností má zájem zodpovědělo 8 respondentů, odpověď B) větší počet farností má zájem zvolily 4 respondenti, odpověď C) menší počet farností má zájem zvolilo 10 respondentů a 3 respondenti prohlásili D) že zájem s farnostmi nezaznamenali.

Otázku 18 „*Kdo s Charitou ve farnostech spolupracuje při rozdělování výnosu PA?*“ směřující k označení konkrétních spolupracovníků odpověděli všichni a jeden respondent uvedl dvě odpovědi. Odpověď A) většinou kněží a jáhni zvolilo 21

dotázaných, odpověď B) spolupráci s pastoračními radami neuvedl nikdo, C) většinou s dobrovolníky z farnosti spolupracují 3 respondenti a 2 respondenti uvádějí, že oni D) nespolupracují s nikým.

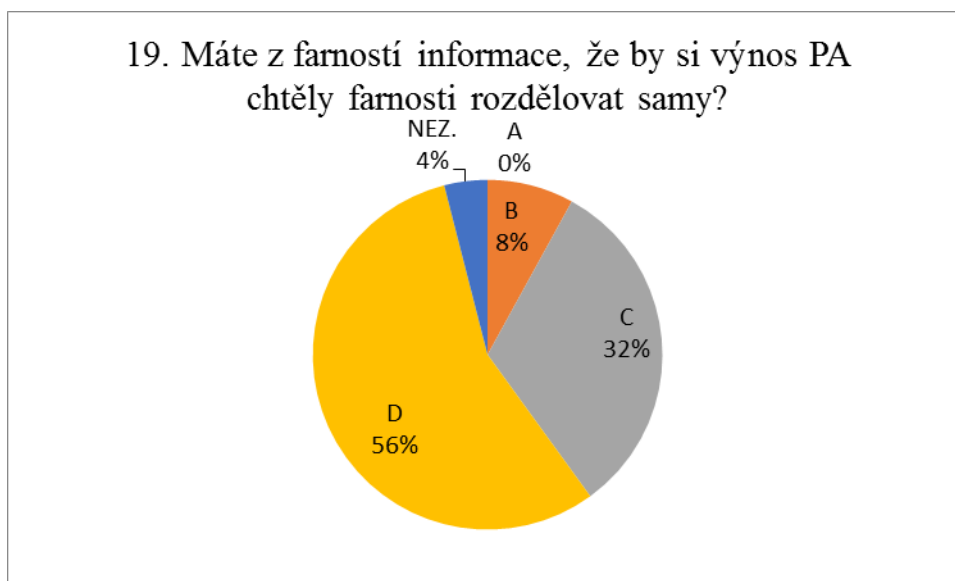
Obr. 13 Graf relativní četnosti k otázce č. 17 (zdroj vlastní)

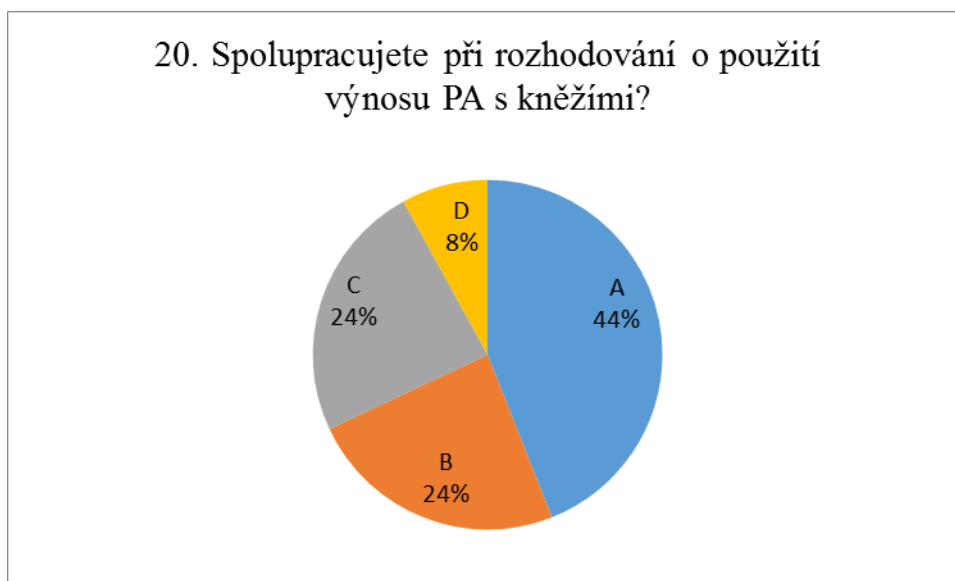
Obr. 14 Graf relativní četnosti k otázce č. 18 (zdroj vlastní)

Na otázku 19 „Máte z farnosti informace, že by si výnos PA chtěly farnosti rozdělovat samy?“ neodpověděl jeden respondent. Odpověď A) ano, z většiny farností máme tyto informace nezvolil nikdo. Odpověď B) ano, z některých farností máme tyto informace zvolili dva respondenti. Odpověď C) pouze ojediněle se mi dostaly tyto informace zvolilo 8 respondentů. Většina respondentů zvolila odpověď D) ne tyto

informace nemám – 14 respondentů. Z uvedených výsledků vyplývá, že farnosti nejeví zájem samy rozdělovat výnos PA.

Obr. 15 Graf relativní četnosti k otázce č. 19 (zdroj vlastní)

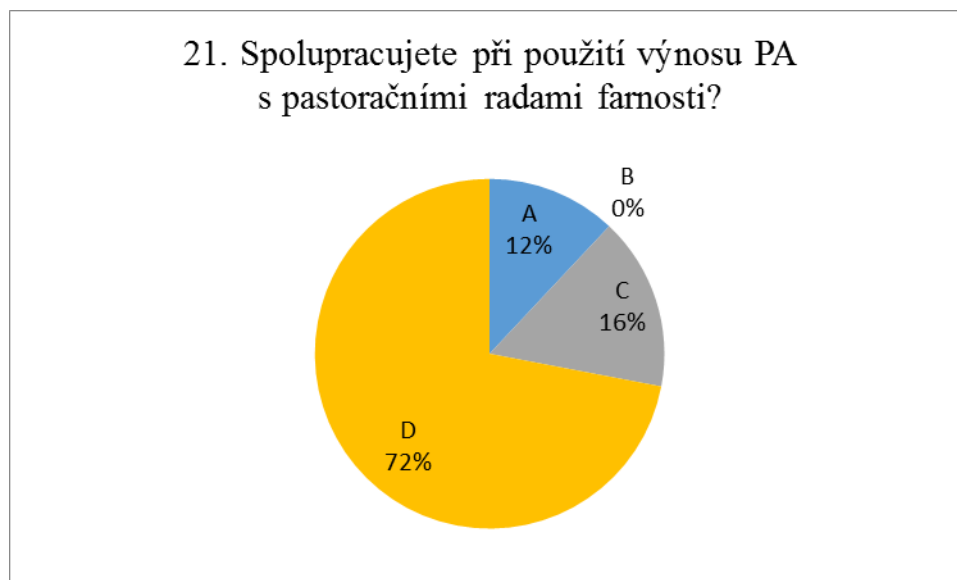

Obr. 16 Graf relativní četnosti k otázce č. 20 (zdroj vlastní)

Na otázku 20, „*Spolupracujete při rozhodování o použití výnosu PA s kněžími?*“ odpovědělo A) ano, ve všech farnostech 11 respondentu, B) ano, ve většině farností odpověděla 6 respondentů, C) ano, v některých farnostech odpovědělo také 6 dotazovaných a odpověď D) ne, nespolupracujeme zvolili 2 odpovídající. Celkově je patrné, že spolupráce s kněžími stejně jako v průběhu realizace, tak i při rozdělování na dobré úrovni.

Otázku 21 „*Spolupracujete při použití výnosu PA s pastoračními radami farnosti?*“ zodpověděli všichni respondenti. Odpověď A) ano, ve všech farnostech

zvolili 3 respondenti, odpověď B) ano, ve většině farností ne zvolil nikdo. Odpovědi C) v některých farnostech se přiklonili 4 dotazovaní a odpověď D) ne nespolutracujeme si vybralo 18 dotázaných. Spolupráce z pastoračními radami zdaleka není na takové úrovni jak by mohla a měla být.

Obr. 17 Graf relativní četnosti k otázce č. 21 (zdroj vlastní)

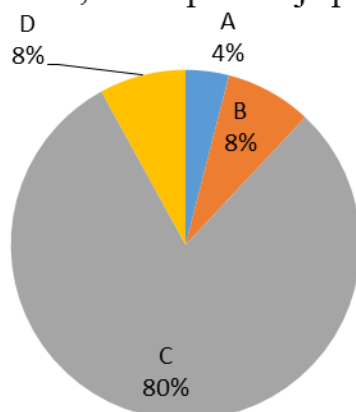
Celkový zájem farností o spolupráci při rozdělování PA byl vysledován jako příliš vysoký. Spolupráce s kněžími stejně jako v průběhu celé PA je hodnocena poměrně vysoko, naopak na úrovni pastoračních rad se spolupráce s Charitami v rámci PA příliš nerozvíjí a do budoucna bych ji viděla jako možnou cestu zintenzivnění spolupráce. Na proces samostatného rozdělování výnosu PA farností nejsou v současné době připraveny obě dvě strany. Až 60 % dotázaných farností uvádí, že nemají signály o tom, že by ve farnosti byly tendence k samostatnému rozdělení výtěžku PA, bez asistence profesionální Charity.

Návrhy využití a rozhodování o využití

Otázky 22 -25 se dotýkají rozhodování o využití výnosu PA. Ptám se, kdo o něm rozhoduje a jak je to s navrhováním příjemců pomoci. Opět zjišťuji míru zapojení farností od rozdělování výnosu PA.

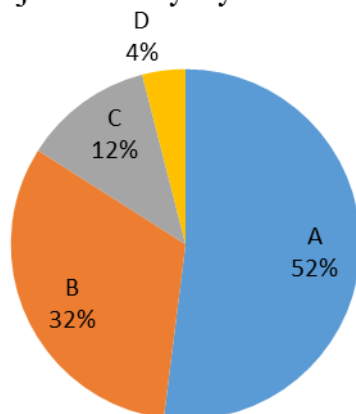
Otázka 22 „Dostáváte z farností konkrétní návrhy rodin či jednotlivců, které potřebují pomoc?“ na návrhy farností o pomoc lidem byla odpovězena takto: A) Ano, ve všech farnostech odpověděl zástupce jedné Charity, B) Ano, od většiny farností odpověděli dva respondenti. Naprostá většina si vybrala odpověď C) ano v některých farnostech - 20 respondentů. Odpověď D) ne, nedostáváme přiznali 2 respondenti.

22. Dostáváte z farností konkrétní návrhy rodin či jednotlivců, které potřebují pomoci?

Obr. 18 Graf relativní četnosti k otázce č. 22 (zdroj vlastní)

23. Při rozdělování výnosu PA přednostně prověřujete návrhy využití z farností?

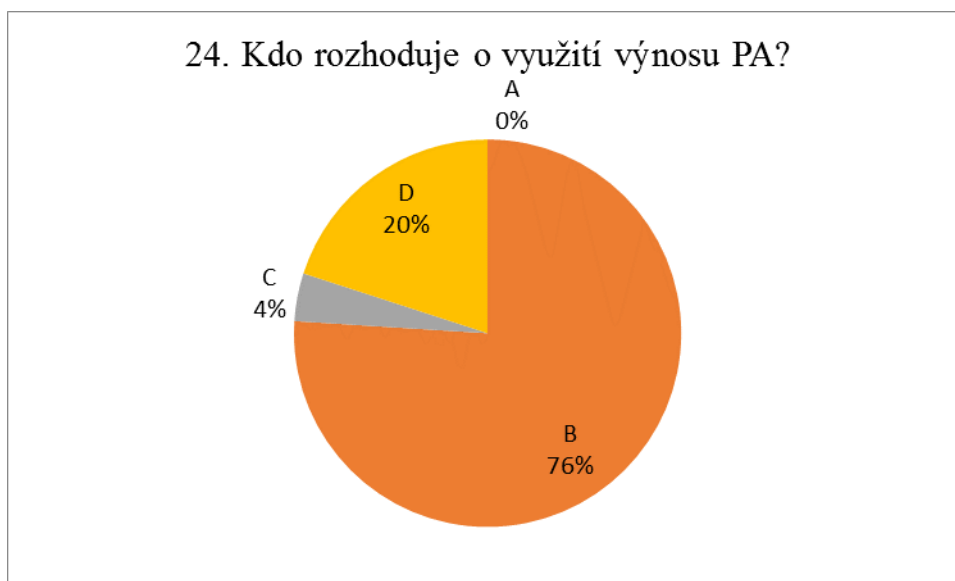

Obr. 19 Graf relativní četnosti k otázce č. 23 (zdroj vlastní)

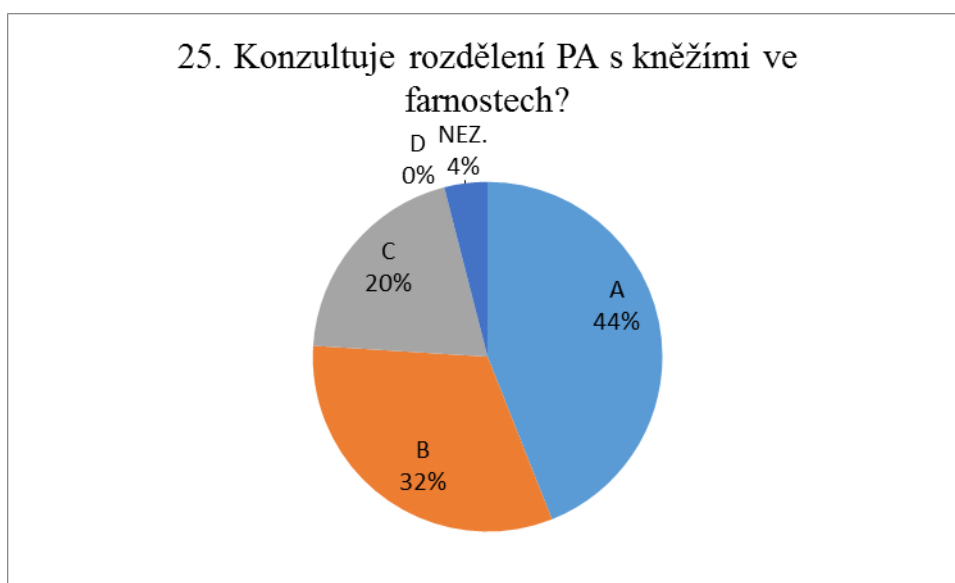
Otázka 23. „Při rozdělování výnosu PA přednostně prověřujete návrhy využití s farností?“ Přednostně se prověřují návrhy využití PA A) Ano, všechny návrhy ve 13 Charitách. Možnost B) Ano, většinu návrhů využilo 8 respondentů. C) Některé návrhy prověřují ve 3 Charitách a D) ne, návrhy se nezabýváme zvolil jeden respondent. Z odpovědí je patrné, že Charita návrhy farností prověřuje a zabývá se jimi.

V odpovědi na otázku 24 „Kdo rozhoduje o využití PA?“ nastala vzácná shoda. Odpověď A) farnost rozhoduje a Charita se tím rozhodnutím řídí si nezvolil nikdo. Odpověď B) jde o vzájemnou dohodu Charity a farnosti si vybralo 19 respondentů. Odpověď C) rozhoduje kněz a Charita a pastorační rada návrh schvaluje zvolil jeden

respondent a v pěti Charitách se rozhodují bez konzultace se zástupci farnosti – odpověď D.

Obr. 20 Graf relativní četnosti k otázce č. 24 (zdroj vlastní)

Obr. 21 Graf relativní četnosti k otázce č. 25 (zdroj vlastní)

Otázka 25 „Konzultujete rozdělení PA s kněžími ve farnostech?“

A) Ano, vždy 11 respondentů, B) Ano, většinou 8 respondentů C) ano, někdy 5 respondentů. Odpověď D) nekonzultujeme si nevybral nikdo a jeden respondent nezpověděl.

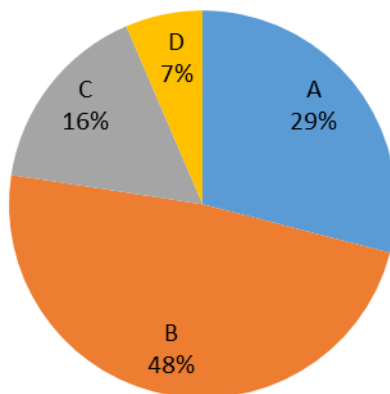
Také rozdělení PA a její akceptace farností kopíruje zájem farnosti o celý průběh PA. Návrhy na využití PA jsou Charitě dodávány jen z některých farností, ve velké většině jsou Charitou prověřovány. Využití se řídí vzájemnou dohodou Charity

a farnosti, farnosti samy o využití nerozhodují a Charity nejčastěji spolupracují s kněžími.

Informace o využití

Následující otázky 26 a 27 se budou týkat zpětné vazby, zda lidé dostávají informace o využití a zda o ně mají ve farnostech zájem.

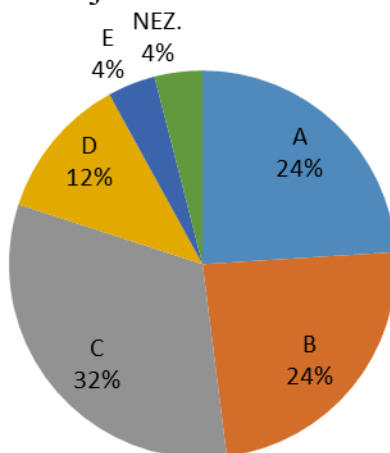
26. Jak se lidé z farnosti dozvídají o využití PA?

Obr. 22 Graf relativní četnosti k otázce č. 26 (zdroj vlastní)

Na otázku číslo 26 odpověděli všichni, šest respondentů zvolilo dvě odpovědi. O výsledcích PA „*Jak se lidé z farnosti dozvídají o využití PA?*“ informuje A) v nedělních ohláškách 9 respondentů, B) ve farních tiskovinách a na nástěnkách informuje 15 respondentů C) ve výroční zprávě informuje 5 respondentů a 2 respondenti přiznali, že jejich farnici D) nejsou informováni. Čtyři respondenti zvolili kombinaci nedělních ohlášek a v tiskovinách a na nástěnkách.

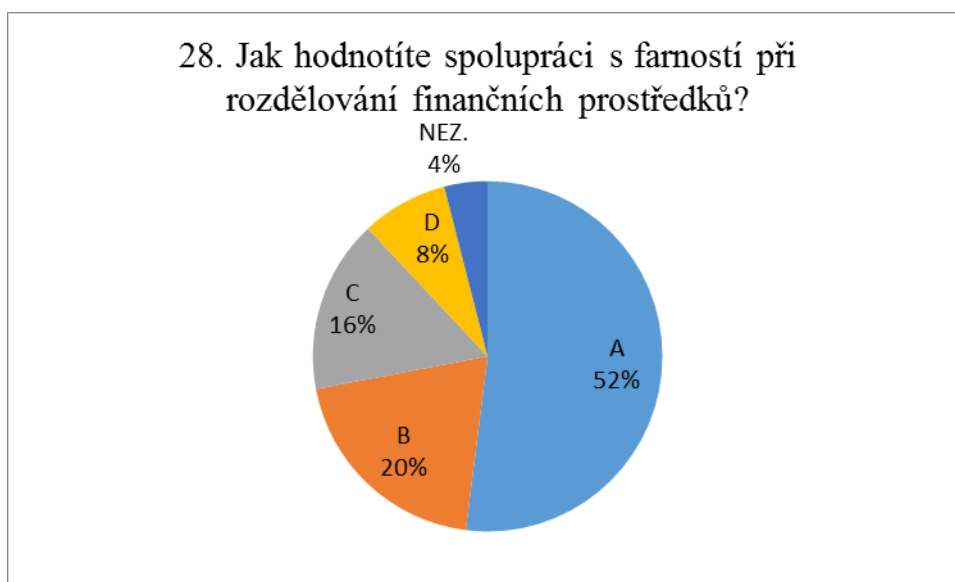
27. Mají lidé zájem o informace o využití PA?

Obr. 23 Graf relativní četnosti k otázce č. 27 (zdroj vlastní)

Otázka 27 se ptá „Mají lidé zájem o informace o využití PA?“ A) ano ve všech farnostech mají lidé zájem o informace o využití PA odpovědělo 6 respondentů, stejné množství 6 respondentů zvolilo odpověď B) ve většině farností. C) ano v některých farnostech odpovědělo 8 respondentů a D) ne, nemají zájem odpověděli tři respondenti. Nevím odkud pramení přesvědčení zaměstnanců Charity, že se lidé ve farnosti nezajímají o informace o využití prostředků Postní almužny. Myslím si, pokud farníci dávají svoji almužnu, tak je zajímá, jaká pomoc byla prostřednictvím Charity realizována. Také by Charity měly využívat všech možných dostupných prostředků a možností, aby účastníci o reálném využití almužny informovali.

Závěrečná shrnující otázka se táže: „Jak hodnotíte spolupráci s farností při rozdělování finančních prostředků?“

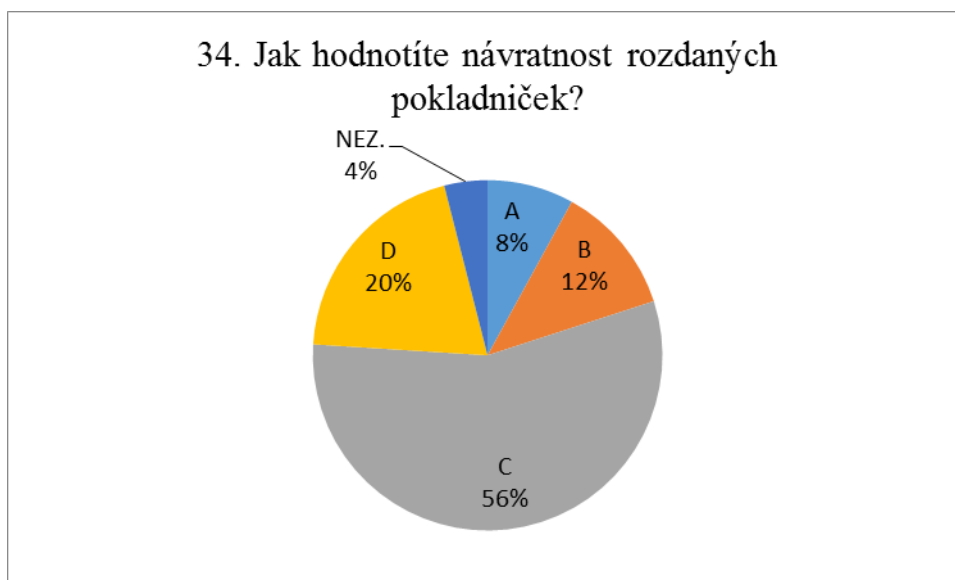
Obr. 24 Graf relativní četnosti k otázce č. 28 (zdroj vlastní)

Jeden respondent neodpovídal. Odpověď A) velmi dobrá ve všech farnostech zodpovědělo 13 respondentů, B) velmi dobrá ve většině farností zodpovědělo 5 respondentů, C) velmi dobrá v některých farnostech 4 respondenti a odpověď D) nepřiliš dobrá byla u dvou .

Přestože většina Charit hodnotí spolupráci s farností při rozdělování finančních prostředků dobře, tak jsou v ní směrem k farnosti značné rezervy. I když jsou záměry využití konzultovány s farnostmi, spolupracuje se prakticky pouze s kněžími, spolupráce s pastoračními radami u většiny farností nebyla navázána. Také informace o využití výnosu nejsou do farností předávány všemi možnými cestami. Ve farnostech zjištěn zatím nebyl větší zájem o převzetí pravomoci rozhodovat o výnosu PA

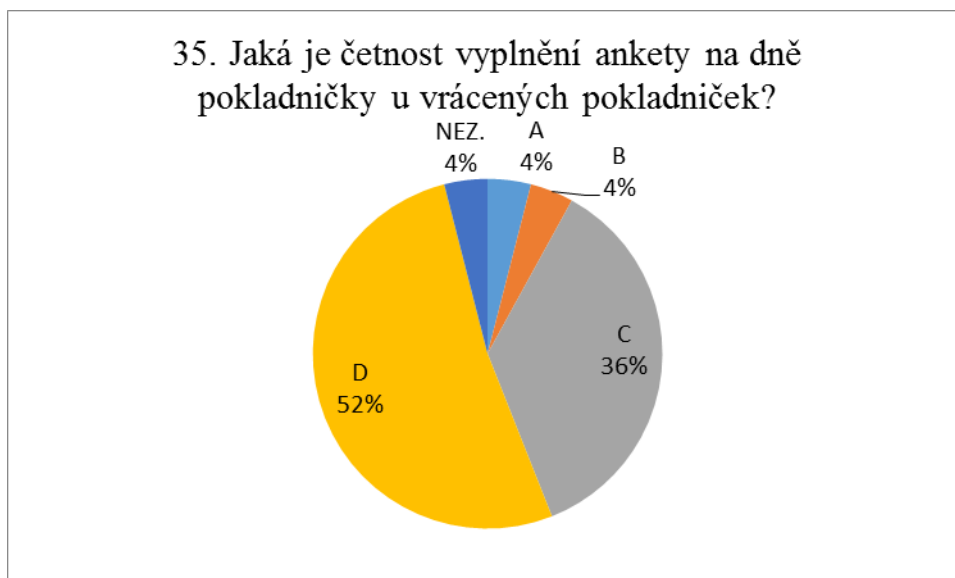
7.2.3 Prohlubování vnímavosti a citlivosti k problémům potřebných lidí

Tématu prohlubování citlivosti a vnímavosti k problémům lidí v nouzi se věnují otázky 34-40. První čtyři otázky zkoumají návratnost postních pokladniček a práci s informacemi z ankety na dně pokladničky.

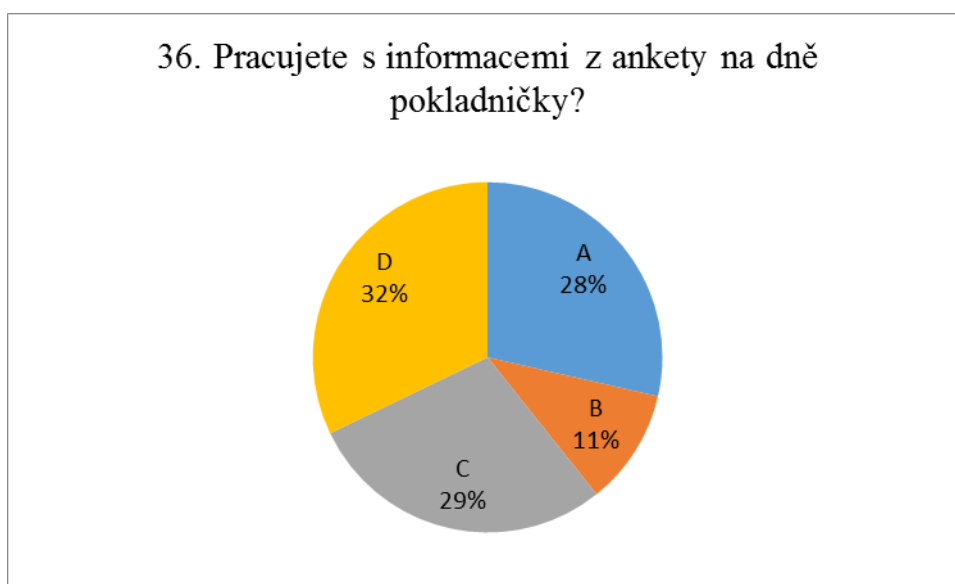
Obr. 25 Graf relativní četnosti k otázce č. 34 (zdroj vlastní)

Jeden respondent na otázku 34 „Jak hodnotíte návratnost rozdaných pokladniček?“ neodpověděl. Variantu A) vrátí se více než 70% rozdaných pokladniček zvolili 2 respondenti. Variantu B) vráceno 50 – 70% zvolili 3 respondenti. Nejvíce organizátorů odhaduje počet vrácených pokladniček v rozmezí C) mezi 20 – 50 % a to 14 respondentu. Návratnost D) do 20 % hodnotilo 5 respondentů. Z grafu je patrné, že se vrátí méně než polovina rozdaných pokladniček.

Obr. 26 Graf relativní četnosti k otázce č. 35 (zdroj vlastní)

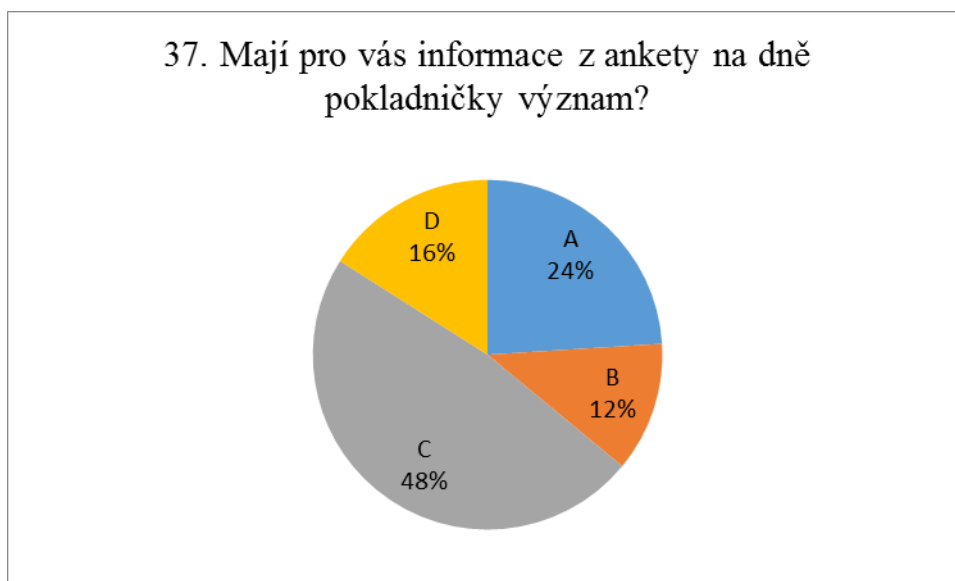
Otázka 35 se ptá „Jaká je četnost vyčtenost vyplnění ankety na dně pokladničky u vrácených pokladniček?“. Po jednom respondentovi odpověděli variantu A) více než 70% a B) 50 – 70 %. Variantu C) od 20 – 50% zvolilo 9 respondentů. Odpověď D) do 20% odevzdaných pokladniček má vyplněnou anketu na dně pokladničky byla volena u 13 zástupců Charit.

Obr. 27 Graf relativní četnosti k otázce č. 36 (zdroj vlastní)

Na otázku 36 „Pracujete s informacemi z ankety na dně pokladničky?“ bylo odpovězeno takto. Informace ze dna krabičky slouží A) k rozdělení výtěžku PA 8 respondentů, B) k zjištění cílové skupiny, na kterou se máme zaměřit 3 respondenti. Variantu C) zjišťujeme, kde vidí lidé z farnosti problém zvolilo 8 respondentů a 9

respondentů se přiznalo D) že s informacemi nepracují a mají pro ně informativní charakter.

Obr. 28 Graf relativní četnosti k otázce č. 37 (zdroj vlastní)

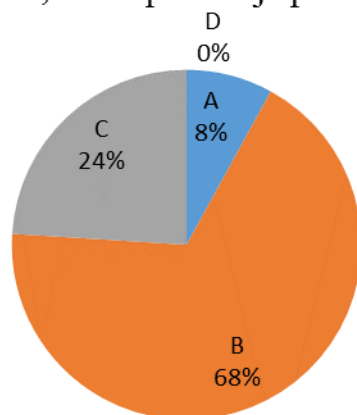
Otázka 37 se ptá „Mají pro vás informace na dně pokladničky význam?“. Variantu A) jsou pro nás důležité zvolilo 6 respondentů, variantu B) jsou pro nás podstatné zvolili 3 respondenti, variantu C) mají pouze informativní charakter zvolilo 12 respondentů a pro 4 respondenty D) mají zanedbatelný význam. Z dobrovolnické charity vyšel impuls, že by přivítali, kdyby se anketa na dně krabičky vztahovala k problémům farnosti, že by pro ně měla větší význam.

Zpět do Charit se vrací méně než polovina rozdaných pokladniček a asi u 20% z vrácených pokladniček je s vyplněnou anketou. Nelze se divit, že zástupci Charit uvádějí, že zjištěné údaje z ankety pro ně mají pouze informativní charakter a zanedbatelný význam. Myslím si, že mnohem větší význam by mělo adresné určení příjemce pomoci – kdyby místo cílové skupiny byl určen jednotlivec nebo rodina ve farnosti, který potřebuje pomoc.

Konkrétní návrhy a žádosti lidí o pomoc v nouzi

Otázky 38 - 40 se dotazují zda farnosti jsou pro Charity zdrojem návrhů na lidi, kterým je potřeba pomoc. Zda farnost poskytuje Charitě konkrétní návrhy lidí v nouzi. Zjišťují zda PA inspiruje farníky přemýšlet o problémech potřebných v jejich okolí.

38. Dostáváte z farností konkrétní návrhy lidí v nouzi, které potřebují pomoci?

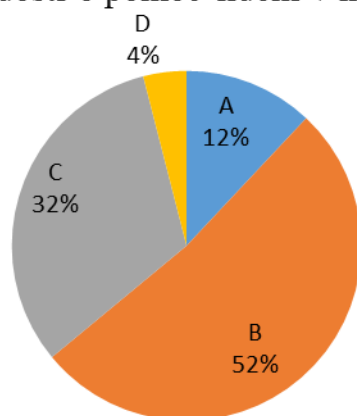

obr. 29 Graf relativní četnosti k otázce č. 38 (zdroj vlastní)

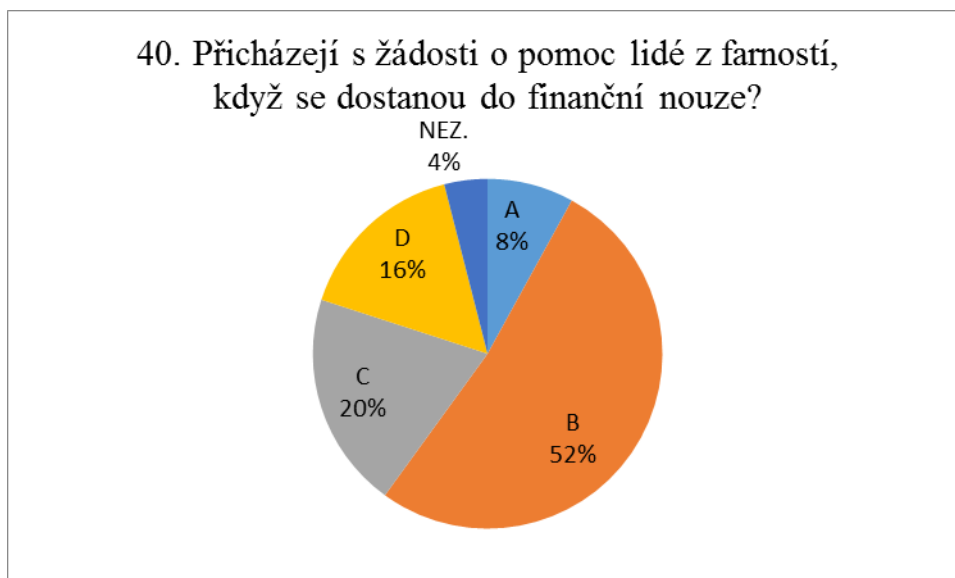
Otázka 38 se ptá „Dostáváte z farností konkrétní návrhy lidí v nouzi, kteří potřebují pomoc?“ Odpověď A) Ano, pravidelně si vybrali dva respondenti. Variantu B) ano, občas zvolilo 17 respondentů. Variantu C) ano, vyjimečně 6 respondentů. Odpověď D) nikdy si nezvolil nikdo.

Otázka 39 zní „Kontaktují Vás lidé z farnosti v průběhu roku s žádostí o pomoc lidem v nouzi?“ Variantu A) ano, pravidelně zvolili 3 respondenti. K variantě B) ano, občas se přiklonilo 13 respondentů, variantu C) ano, ale vyjimečně zvolilo 8 respondentů a možnost D) nikdy jeden respondent.

39. Kontaktují Vás lidé z farností v průběhu roku s žádostí o pomoc lidem v nouzi?

obr. 30 Graf relativní četnosti k otázce č.39 (zdroj vlastní)

obr. 31 Graf relativní četnosti k otázce č. 40 (zdroj vlastní)

Otázka 40 „Přicházejí s žádostí o pomoc lidé z farností, když se dostanou do finanční nouze?“ Jeden respondent na tuto otázku neodpověděl. Odpověď A) Ano pravidelně zvolili dva respondenti. Odpověď B) Ano, občas zvolilo 13 respondentů. Odpověď C) Ano, ale vyjimečně zvolilo 5 respondentů a k možnosti D) nikdy ve vyjádření 4 respondenti.

V odpovědích na otázky 38 – 40 převládá sdělení ano, občas někdy dostaneme konkrétní návrh od lidí z farností na někoho kdo potřebuje pomoc po Postní almužně nebo i v průběhu roku. Občas se na nás obrátí někdo z farností, že potřebuje pomoc. Zde vidím možnost pro profesionální Charitu i přes farním společenství říct ano jsme zde a můžeme vám pomoci.

7.3 Reálný způsob využití výnosu PA

Reálné využití výnosu Postní almužny jsem se snažila zmapovat od počátku akce v roce 2009. Využití Postní almužny vycházejí z jejího ideového záměru a mělo by být určeno lidem v nouzi přímo na území farností, ve které se almužna shromáždila. Má být určena pro potřebné v komunitě, ve které byla získána.

Pro snadnější zmapování využití PA v jednotlivých Chatitách jsem si připravila přeběžnou škálu využití, která má devět stupňů – poslední položka nabídky umožňuje dopsat další varianty použití.

Předběžná škála využití PA:

- a. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná přímo farností

- b. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná Charitou z podnětu farnosti
- c. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná Charitou
- d. Zakoupení kompenzačních pomůcek přímo pro klienta
- e. Zakoupení kompenzačních pomůcek do půjčovny pomůcek
- f. Pomoc při financování sociálních služeb Charity
- g. Odeslání na sbírkový účet mimořádných událostí – povodně
- h. Humanitární a rozvojová pomoc v zahraničí
- i. Jiný způsob využití

Výsledky dotazníkového šetření jsem se pokusila statisticky zpracovat. Bude mě také zajímat, zda ve využití PA bude mít vliv i to, že v posledních dvou letech došlo ke zdůrazňování spolupráce s farností na vyhledávání lidí v nouzi a vyzývání farníků k anonymnímu vyhledávání potřebných ve své bezprostřední blízkosti.

Informace o reálném využití PA v letech 2009 až 2013 se mi podařilo získat od 22 profesionálních a 2 farních dobrovolnických charit.

7.3.1 Využití výnosu Postní almužny 2009

V roce 2009 byly reálně využity všechny prvky přeběžné škály využití. Z hlediska rozptylu 13 Charit realizovalo jeden záměr, 6 Charit realizovalo dva záměry a 5 Charit realizovalo tři záměry s předběžné škály využití.

Přímou pomoc lidem v nouzi jako jeden ze záměrů realizovalo 21 Charit z toho 14 Charit realizovalo pouze přímou pomoc jako jediný účel využití prostředků PA. Dvě Charity pomohly realizovat přímou pomoc farnostem, 9 Charit realizovalo přímou pomoc z podnětu farnosti a 13 Charit realizovalo přímou pomoc samo. To znamená, že v roce 2009 ve třech Charitách nebyla z prostředků PA přímá pomoc vůbec realizována.

V tomto roce 5 Charit realizovalo z PA humanitární a rozvojovou pomoc a 3 zakoupily kompenzační pomůcky do půjčovny pomůcek, 2 Charity zaslaly část výnosu PA na sbírkový účet mimořádných událostí – povodně. část. V jedné Charitě věnovali výnos na zakoupení pomůcek přímo pro klienta a v jedné Charitě část výtěžku věnovali na provoz vlastních sociálních služeb.

Čtyři respondenti označili jiný způsob využití. Jedna z Charit zakoupila vysoušeče, které pomáhají lidem postiženým přívalovými dešti a povodněmi. V jiné Charitě věnovali prostředky na stipendijní podporu rodin. Jinde přispěli na missie

a podpořili občanské sdružení Cesta 121. Dobrovolnická charita přispěla na adopci na dálku a podporu znevýhodněných osob – seniorů.

7.3.2 Využití výnosu Postní almužny 2010

V roce 2010 podpořilo 13 Charit z výtěžku PA jeden záměr z předběžné škály využití, sedm Charit realizovalo záměry dva, dvě Charity záměry tři a dvě Charity záměry čtyři.

Některou ze tří forem přímé pomoci lidem v nouzi realizovalo 21 Charit z toho 15 Charit realizovalou z výtěžku PA pouze přímou pomoc. Přímou pomoc lidem v nouzi realizovanou přímo Charitou realizovaly 3 Charity, 7 Charit realizovalo přímou pomoc z podnětu farnosti (farnost vytypovala příjemce pomoci a Charita pomoc realizovala) a 14 Charit realizovalo přímou pomoc z prostředků PA stejným způsobem jako přímou pomoc z prostředků Tříkrálové sbírky. Tři Charity nerealizovaly v tomto roce přímou pomoc lidem v nouzi z výtěžku PA.

Čtyři Charity nakoupily z výtěžku PA kompenzační pomůcky na zapůjčení pro své klienty, 4 Charity částí výtěžku podpořily humanitární a rozvojovou zahraniční pomoc. Tři Charity výtěžek Postní almužny, nebo její část použily na podporu realizovaných sociálních služeb a jedna Charita přispěla na účet mimořádných událostí – povodní.

Čtyři Charity zvolily jiné využití. Jedna z Charit podpořila pastorační činnosti ve farnostech –finančně přispěla na tábory pro děti a mládež a setkání animátorů. Další Charita opět věnovala prostředky na stipendijní podporu rodin. Jinde přispěli na misie, podpořili občanské sdružení Cesta 121, chráněnou dílnu a podpořili Haiti. Dobrovolnická charita přispěla na adopci na dálku a podporu znevýhodněných osob – seniorů.

7.3.3 Využití výnosu Postní almužny 2011

V roce 2011 realizovalo z výtěžku PA 11Charit jeden ze záměrů škály využití, sedm Charit realizovalo dva záměry využití a šest Charit realizovalon tři záměry využití PA.

Přímou pomoc lidem v nouzi z prostředků PA realizovalo 21 Charit a všechny prostředky PA investovaly do některé z forem přímé pomoci ve 13 Charitách. Ve třech Charitách přímou pomoc nerealizovali vůbec. Tři Charity nechaly realizaci přímé pomoci

na farnostech, šest Charit ji realizovalo z podnětu farnosti a 17 Charit realizovalo přímou pomoc lidem v nouzi jako u TKS.

Čtyři Charity z prostředků PA přispěly na realizaci zahraniční humanitární a rozvojové pomoci, tři realizovaly zakoupení kompenzačních pomůcek do půjčovny a tři z prostředků PA podpořily charitní sociální služby. Dvě Charity zakoupily kompenzační pomůcku přímo pro klienta.

Pět Charit zvolilo jiné využití. Dobrovolnická charita přispěla na adopci na dálku a podporu znevýhodněných osob – seniorů. Jedna Charita podpořila občanské sdružení Cesta 121, misie, rádio Proglas, televizi Noe a projekt adopce na dálku. Dvě Charity podpořili pastorační činnosti ve farnostech – finančními příspěvky mladým lidem z jednotlivých farností pro účast na Světovém setkání mládeže v Madridu.

7.3.4 Využití výnosu Postní almužny 2012

V tomto roce realizovalo 12 Charit jeden záměr přepokládaného využití, šest Charit dva záměry, čtyři Charity 6 záměrů. Dvě Charity výnos PA rozdělily mezi 4 záměry možného využití.

Přímou pomoc lidem v nouzi realizovalo 21 Charit a 12 Charit realizoval pouze přímou pomoc lidem v nouzi – buď jednu z jejich forem, nebo v různých kombinacích. Tři Charity přímou pomoc lidem v nouzi realizovaly ve farnostech, šest Charit realizovaly přímou pomoc z podnětu farnosti a 17 Charit přímou pomoc lidem v nouzi jako u TKS.

Čtyři Charity realizovaly nákup kompenzačních pomůcek pro klienta, dvě Charity nakoupily kompenzační pomůcky do půjčovny kompenzačních pomůcek. Tři Charity přispěly na humanitární a rozvojovou pomoc v zahraničí a jedna přispěla na sbírkový účet mimořádných akcí – povodně. Tři Charity část výtěžku PA použily na financování sociálních služeb.

Jiné využití zvolily čtyři Charity. K možnostem jmenovaným u jiného využití v minulých letech v roce 2012 nově přibýlo využití na papežské misijní dílo, příspěvek na likvidaci lepry a podpora pastorační činnosti ve farnostech – finanční příspěvky rodinám s více dětmi pro účast na letních táborech organizovaných farnostmi a na setkání mládeže ve Žďáru nad Sázavou.

7.3.5 Využití výnosu Postní almužny 2013

V roce 2013 realizovalo 8 Charit s výnosu PA jeden záměr využití, 7 Charit realizovalo dva záměry a 9 Charit více než 3 a více projektů.

Přímou pomoc lidem v nouzi realizovalo 22 Charit, všechny získané prostředky z PA na přímou pomoc využilo 10 Charit. Přímou pomoc prostřednictvím farnosti realizovaly 4 Charity, přímou pomoc z podnětu farnosti realizovalo 9 Charit a přímou pomoc jako u TKS realizovalo 16 Charit.

Podpoře humanitární a rozvojové pomoci v zahraničí věnovalo v tomto roce prostředky PA 8 Charit – reagovali tím na výzvu o. Bohumíra Vitáska, který v době konání PA žádal Charity o pomoc křesťanům v Pakistánu. Nákup kompenzačních pomůcek z výnosu PA řešilo 5 Charit. Ve třech případech to byl nákup přímo pro klienta a ve dvou to byly pomůcky pro půjčovnu kompenzačních pomůcek. Tři Charity z výnosu PA přispěly na mimořádný sbírkový účet povodní a jedna Charita na provoz sociálních služeb.

Jiné využití výtěžku PA zvolily čtyři Charity, ale způsoby jiného využití byly stejné jako v minulých letech.

7.3.6 Sestavení škály reálného využití Postní almužny

Z přehledů reálného využití PA v letech 2009 – 2013 v předchozích kapitolách vyplývá, že předběžně navržená škála využití PA odpovídá reálnému využití PA.

Z využití výtěžku PA, který byl označen jako jiné je možné finanční příspěvky pro rodiny s více dětmi na setkání mládeže, nebo na tábory realizované farností zahrnout do přímé pomoci realizované farností. Nebo je možné je společně s podporou rádia Proglas a televize Noe zahrnout jako další způsob využití s názvem podpora pastorační činnosti farnosti a médií. Projekty papežské misijní dílo, příspěvek na likvidaci lepry, projekt adopce na dálku a finanční podpora Haiti je možné zařadit do podpory zahraniční humanitární pomoci. Podporu občanského sdružení Cesta 121 a podporu znevýhodněných osob – seniorů navrhuji zařadit do nově vzniklé kategorie cizí sociální projekty.

Reálná škála využití PA pak bude vypadat takto:

- a. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná přímo farností
- b. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná Charitou z podnětu farnosti

- c. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná Charitou
- d. Zakoupení kompenzačních pomůcek přímo pro klienta
- e. Zakoupení kompenzačních pomůcek do půjčovny pomůcek
- f. Pomoc při financování sociálních služeb Charity
- g. Odeslání na sbírkový účet minořádných událostí – povodně
- h. Humanitární a rozvojová pomoc v zahraničí
- i. Cizí sociální projekty
- j. Podpora pastorační činnosti farnosti a médií

7.3.7 Přímá pomoc lidem v nouzi

Podle ideového zadání Postní almužny by výnos této akce měl být prioritně určen pro lidi v nouzi v lokalitě, ve které byl vybrán. Akci v jednotlivých farestech realizuje vždy místní Charita – profesionální nebo farní dobrovolnická ve spolupráci s farností. Výtěžek by měl být určen lidem v nouzi, kteří jsou v komunitě farnosti, nebo žijí na území farnosti. Z předchozího rozboru dotazníkového šetření vyplývá, že téměř ve všech Charitách je buď celý výtěžek nebo alespoň jeho část použita na přímou pomoc lidem v nouzi.

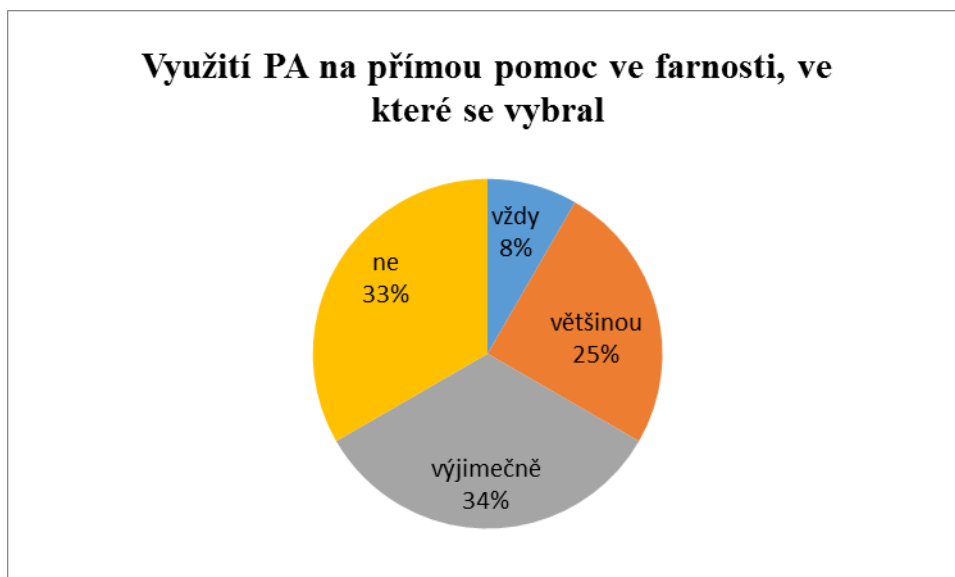
Informace o poskytované přímé pomoci z PA v letech 2009 -2013 z Charit z dotazníkového šetření jsou zpracovány v tabulce.

VÝZKUMNÝ SOUBOR = 24 CHARIT z AL	2009	2010	2011	2012	2013
Počet Charit, které realizovaly přímou pomoc	21	21	21	21	22
Počet Charit, které nerealizovaly PP	3	3	3	3	2
Celý výtěžek PA byl využit na PP	14	15	13	13	10
PP realizována přímo farností	2	3	3	4	4
PP realizována Charitou z podnětu farnosti	9	7	6	8	9
PP realizována Charitou	13	14	17	15	16

Tabulka 2 Přímá pomoc z výnosu Postní almužny (zdroj vlastní)

Z této tabulky není patrný v průběhu předcházejících pěti let žádný nárůst počtu Charit, které realizují z PA přímou pomoc, ani nedochází k přesunu realizace přímé pomoci z Charit na farnosti. Také počet Charit, které při realizaci přímé pomoci a rozdělování finančních prostředků na pomoc lidem v nouzi využívají podněty z farnosti podle tabulky nijak výrazně neroste.

Další doporučení pro využití PA je její využití přímo ve farnosti, kde byly peníze vybrány. To jsem zjišťovala v dotazníku PA. Na otázku číslo X *“Při využití Postní almužny na přímou pomoc lidem v nouzi je výnos rozdělen ve farnosti, ve které se vybral?”* pouze dva respondenti odpověděli A) vždy, šest respondent odpovědělo B) většinou, osm respondentů odpovědělo C) výjimečně a osm respondent odpovědělo D) ne.

obr. 32 Graf relativní četnosti k otázce č. X (zdroj vlastní)

Z uvedených údajů vyplývá, že dvě třetiny Charit, které se zúčastnily výzkumu, nepoužívají prostředky na přímou pomoc lidem v nouzi ve farnosti, ve které byly získány.

7.4 Vyhodnocení kvantitativního výzkumu

V této kapitole provedu vyhodnocení kvantitativního výzkumu – srovnávám výsledky výzkumu s pracovními hypotézami.

Postní almužna iniciuje a podporuje spolupráci mezi farnostmi a místně příslušnou Charitou

Ke spolupráci mezi farnostmi a Charitou může docházet při organizaci jejího průběhu – rozdávání pokladniček, vybírání pokladniček, a při počítání výnosu PA. Z Charit, které se zúčastnily dotazníkového šetření, označilo 84% respondentů PA jako přínosnou pro rozvoj spolupráce mezi farnostmi a Charitou. V převážné většině případů však na realizaci PA spolupracuje pouze kněz, zpravidla nespolupracují dobrovolníci z farností, dobrovolníci ani dobrovolníci z TKS nebývají aktivizováni. Záměry využití bývají konzultovány s kněžími. Charita spolupracuje prakticky pouze s kněžími a jáhny, spolupráce s pastoračními radami u většiny farností nebyla navázána. Také Charity by měly aktivněji přistupovat k předávání informací o výnosu a jeho využití do farností a využít všechny dostupné prostředky, aby se informace k lidem ve farnosti dostaly.

Komunita farnosti se aktivně zapojuje do rozdělení výnosu Postní almužny

V některých farnostech přistupují farníci aktivně k vyhledávání potřebných ve svém nejbližším okolí. Některé z Charit spolupracují s farnostmi a dávají farnostem možnost rozdělit si přímou pomoc mezi své bližní v nouzi - Arcibiskupství olomouckém však jde podle výsledků výzkumu o maximálně čtyři Charity. Ve zbývajících Charitách je přihlíženo k návrhům farníků na využití PA. Dobře motivovaná komunita by jistě dokázala být aktivnější ve vyhledávání potřebných a dokázala by mezi ně prostředky z PA rozdělit.

Výnos Postní almužny je používán na podporu lidí v nouzi v komunitě, ve které je vybrán – ve farnosti

Z uvedeného výzkumu vyplývá, že pouze jedna třetina Charit, které se výzkumu zúčastnily, využívá prostředky z výnosu PA na přímou pomoc potřebným lidem v nouzi ve farnosti, ve které byly vybrány. Při rozdělování přímé pomoci lidem v nouzi v Charitách s největší pravděpodobností příslušnost k farnosti nehraje vůbec žádnou roli.

Postní almužna ve farnostech a duchovních správcích prohlubuje vnímavost a citlivost k problémům a potřebám lidí v nouzi

Tato hypotéza nebyla v této bakalářské práci ani potvrzena ani vyvrácena. V některých Charitách lidé z farností dávají typy na lidi v nouzi, kterým by měla Charita pomoci. Pokud se to děje, jde v převážné většině pouze o reakci na výzvy při Postní almužně. Ke spolupráci na vyhledávání potřebných by měla Charita farnost vybízet častěji.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala Postní almužnou jako pastorační aktivitou, která je věřícím nabízena již od roku 2009. Měla by jednotlivce vést k hlubšímu prožití Postní doby při praktikování starobylé praxe církve – almužny.

Společenství farní komunity by Postní almužna měla umožnit prožívat diakonický rozměr církve – vyhledávání a péči o bližní, kteří jsou v nouzi. Současně by Postní almužna měla směřovat farní komunitu k rozvoji spolupráce s místní Charitou.

Mohu nyní srovnat ideové zadání Postní almužny, které jsem se pokusila rekonstruovat za pomoci dokumentů a kvalitativní metody výzkumu s reálným využitím výnosu Postní almužny a s průběhem akce tak, jak jsem jej popsala v kapitole Analýza kvantitativního výzkumu. Musím konstatovat, že k naplnění ideového zadání akce zatím ani zdaleka nedošlo.

Zaměstnanci Charit se zatím nepodařilo přesvědčit, že prostředky, které získají z výnosu Postní almužny, mají používat výhradně na přímou pomoc pro lidi v nouzi, nákup kompenzačních pomůcek pro klienta, který si je nemůže opatřit jinak, nebo na podporu pastoračních aktivit ve farnosti. Výtěžek z Postní almužny by v žádném případě neměl sloužit na dofinancování sociálních služeb Charity, nebo nákup kompenzačních pomůcek, které jsou pak klientům půjčovány za úplatu.

Spolupráci farnosti s Charitou při rozdělení výnosu Postní almužny nemůže skončit u anonymního výčtu jmen potřebných lidí z farnosti. Pokud si Charitní zaměstnanci myslí, že lidé s farnosti nejsou schopni předat finanční pomoc své bližním, jistě jim s tím mohou pomoci, ale neměli by farní komunitu zneschopňovat odebráním výnosu a jeho přerozdělením. I při rozdělování výtěžku Postní almužny je třeba spolupracovat. Aspoň v počátcích nic nebrání tomu, aby rodinu či jednotlivce s finanční pomocí navštívil společně zástupce farnosti se sociálním pracovníkem z Charity. Ale o potřebnosti svých bližních musí rozhodnout farní komunita.

Při rekonstrukci průběhu Postní almužny vyšlo najevo, že u mnoha Charit je jediným spolupracovníkem charitních zaměstnanců ve farnosti kněz. Minimální je i spolupráce s pastorační radou, ve farnostech se nespolupracuje ani se nevyužívají dobrovolníci Charity, kteří pomáhají realizovat Tříkrálovou sbírku a pokud s Charitou spolupracují několik let, jsou ke spolupráci s ní jistě nakloněni.

Dalším slabým článkem v Charitách je neschopnost nebo nechut' o použití výzežku PA informovat lidi ve farnosti. Jistě je potřeba zachovávat profesionální mlčenlivost, ale minimálně zveřejněním počtu rodin, či jednotlivců, který prostředky z PA pomohly nelze nic zkazit.

Věřím, že Postní almužna jako pastorační aktivita a důvod spolupráce farnosti a jí místně příslušné Charity je stále na počátku své cesty do farních komunit. A že si i přes počáteční rozpaky najde své místo v prožívání postní doby.

Součástí mé bakalářské práce mělo být také provedení a vyhodnocení případové studie Postní almužny, ale vzhledem rozsahu obou výzkumů, ji po dohodě s mým vedoucím bakalářské práce nerealizuji.

POUŽITÁ LITERATURA

Benedikt XVI. : Encyklika Deus caritas est. 1.vyd. Praha: Paulínky, 2006. ISBN 80-86949-03-6

Boukal, Petr a kol.: Fundraising pro neziskové organizace. 1.vyd. Praha: Grada Publishing a.s. 2013. ISBN 978-80-247-4487-2

ACO 2008/02 Acta curie archiepiscopalis Olomucensis

Ambros, Pavel. Fundamentální pastorální teologie. 1. vydání. Olomouc: Jiří Burget, 2000. ISBN 80-902798-2-1

Disman, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost. 4. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum 2011. ISBN 978-80-246-1966-8

Doležel, Jakub: Církevní sociální práce na pozadí encykliky Deus caritas est. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého 2012. ISBN 978-80-244-3384-4

Doležel, Jakub: Farnost jako místo sociální práce církve. str. 57-76 in Spravedlnost a služba II. Sborník odporných příspěvků a studijních textů. Olomouc: Caritas VOŠ sociální 2008. ISBN 978-80-254-1072-1

Haičman, Oldřich. (2008), Činnost Charity je zárukou důvěryhodné filantropie a veřejné prospěšnosti, *Sociální práce/Sociálna práca* č. 4, s. 18 – 20, vydala Asociace vzdělavatelů v sociální práci

Hendl, Jan: Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. 1. vyd. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7367-040-2

Křišťan, Alois: Praktická teologie, pastore a sociální práce – mezioborové souvislosti str. 16 – 25 in Martínek, Michael a kol. Praktická teologie pro sociální pracovníky. 2.vyd. Praha: Jabok 2010. ISBN 978-80-904137-6-4

Křišťan Alois: Praktická teologie, pastore a sociální práce str. 147 – 150 in Matoušek, Oldřich a kol. Encyklopedie sociální práce, 1.vyd. Praha: Portál 2013. ISBN 978-80-262-0366-7

Křišťan, Alois. Propojení praktické teologie a sociální práce *Sociální práce/Sociálna práca* č. 4, s. 48 – 49, vydala Asociace vzdělavatelů

Křivohlavý Jaro. Pastorální péče. 1. vyd. Praha: Oliva s. r.o., 2000 IBSN 80-85942-42-9

Ledvinivá, Jana. Jak na fundraising. 1.vyd. Praha: České centrum fundraisingu. 2013

Lehner, Markus. Sociální práce a praktická teologie. str. 35 – 46 in Opatrný, Michal.
Lehner, Markus. Teorie a praxe charitativní práce. 1.vyd. České Budějovice: Scientia 2010, ISBN 978 -80-7394-214-4

Machálek, Petr. Nesrstová, Jitka. Základy fundraisingu a projektového managementu. 1. vyd. Brno: Masarykova universita, 2011, ISBN 978-80-210-5518-6

Messina, Rosario. Dějiny charitativní činnosti. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, ISBN 80-7192-859

Miovský, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, ISBN 80-247-1362-4

Opatrný, Aleš. Pastorační péče v méně obvyklých situacích. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 2005. ISBN neuvedeno.

Opatrný, Aleš. Pastorační péče v sociální práci. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 2000. ISBN neuvedeno.

Opatrný Aleš. Pastorage v postmoderní společnosti. 1.vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN

Opatrný, Michal: Pastorační práce u křesťanských poskytovatelů sociálních služeb str. 61-72 in Opatrný, Michal. Lehner, Markus. Teorie a praxe charitativní práce. 1.vyd. České Budějovice: Scientia 2010, ISBN 978 -80-7394-214-4

Opatrný, Michal: Služba potřebným – diakonie jako konstitutivní prvek praxe církve. str. 62- 71 in Martínek, Michael a kol. Praktická teologie pro sociální pracovníky. 2.vyd. Praha: Jabok 2010.

Šedivý, Marek. Medlíková, Olga.: Public relations, fundraising a lobbying pro neziskové organizace. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, ISBN 978-80--4040-9

zákon č. 117/2001 Sb.) Zákon o veřejných sbírkách a o změně některých zákonů z 28.2.2001 [CD WINLEX] aktualizace k 1.1.2014

Informace Arcidiecézní charity Olomouc květen 2011 str.2-3

Informace Arcidiecézní charity Olomouc březen 2012 str.5

Informace Arcidiecézní charity Olomouc březen 2013 str.3

Informace Arcidiecézní charity Olomouc březen 2014 str.2-3

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě GAUDIUM ET SPES [citace 1. 9. 2013]
dostupné na

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html

Michal Opatrný: Zapojení stálých jáhnů českých a moravských diecézí do pastore. SPES [citace 1.12.2013] dostupné na <http://snem.cirkev.cz/indexd581.html?menu=172&pub=64&id=90>

Walter Kasper: K současným výzvám v církvi a společnosti. Teologické listy[on line. 2004/5] [citace 5.5.2014] dostupné na <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2004-5/Trvaly-diakon.html>

Benedikt XVI: Poselství papeže Benedikta XVI k postní době 2009. Tiskové středisko České biskupské konference [on line. 2007] [citace 5.5.2014] <http://tisk.cirkev.cz/dokumenty/poselstvi-papeze-benedikta-xvi-k-postni-dobe-2009/>

Benedikt XVI: Poselství papeže Benedikta XVI k postní době 2008. Tiskové středisko České biskupské konference [on line.][citace 5.5.2014] <http://tisk.cirkev.cz/dokumenty/poselstvi-papeze-benedikta-xvi-k-postni-dobe-2008/>

Postní almužna v pražské arcidiecézi Tiskové středisko České biskupské konference. [on line. 2010 [citace 5.5.2014](<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/navrat-k-starobyle-postni-praxi/>

Postní almužna webové stránky Charity Česká republika. [on line][citace 5.5.2014] <http://www.postnialmuzna.cz/o-smyslu-postni-almuzny>.

Probíhá formační akce Postní almužna. Charita Česká republika. 2014][citace 5.5.2014] on line][citace 5.5.2014] <http://www.charita.cz/aktualne/clanky/charita-cr/blizi-se-formacni-akce-postni-almuzna/>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ACO – Acta curie archiepiscopalis Olomucensis

ACHO – Arcidiecézní charita Olomouc

ČBK – Česká biskupská konference

DCE – Deus caritas est

KSN - Kompendium sociální nauky církve

PA – Postní almužna

PP – přímá pomoc

TKS – Tříkrálová sbírka

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 1 Graf relativní četnosti k otázce č. 4
- Obr. 2 Graf relativní četnosti k otázce č. 5
- Obr. 3 Graf relativní četnosti k otázce č. 6
- Obr. 4 Graf relativní četnosti k otázce č. 7
- Obr. 4 Graf relativní četnosti k otázce č. 8
- Obr. 5 Graf relativní četnosti k otázce č. 9
- Obr. 6 Graf relativní četnosti k otázce č. 10
- Obr. 7 Graf relativní četnosti k otázce č. 11
- Obr. 8 Graf relativní četnosti k otázce č. 12
- Obr. 9 Graf relativní četnosti k otázce č. 13
- Obr. 10 Graf relativní četnosti k otázce č. 14
- Obr. 11 Graf relativní četnosti k otázce č. 15
- Obr. 12 Graf relativní četnosti k otázce č. 16
- Obr. 13 Graf relativní četnosti k otázce č. 17
- Obr. 14 Graf relativní četnosti k otázce č. 18
- Obr. 15 Graf relativní četnosti k otázce č. 19
- Obr. 16 Graf relativní četnosti k otázce č. 20
- Obr. 17 Graf relativní četnosti k otázce č. 21
- Obr. 18 Graf relativní četnosti k otázce č. 22
- Obr. 19 Graf relativní četnosti k otázce č. 23
- Obr. 20 Graf relativní četnosti k otázce č. 24
- Obr. 21 Graf relativní četnosti k otázce č. 25
- Obr. 22 Graf relativní četnosti k otázce č. 26
- Obr. 23 Graf relativní četnosti k otázce č. 27
- Obr. 24 Graf relativní četnosti k otázce č. 28
- Obr. 25 Graf relativní četnosti k otázce č. 34
- Obr. 26 Graf relativní četnosti k otázce č. 35
- Obr. 27 Graf relativní četnosti k otázce č. 36
- Obr. 28 Graf relativní četnosti k otázce č. 37
- Obr. 29 Graf relativní četnosti k otázce č. 38
- Obr. 30 Graf relativní četnosti k otázce č. 39
- Obr. 31 Graf relativní četnosti k otázce č. 40
- Obr. 32 Graf relativní četnosti k otázce č. X

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Zdroje financování NNO

Tabulka 2 Přímá pomoc z výnosu Postní almužny

Příloha č. 1

DOTAZNÍK PRŮBĚH POSTNÍ ALMUŽNY

Spolupráce mezi Charitou a místní farnostmi v průběhu PA

- 1) V kolika farnostech organizujete Postní almužnu (dále PA)?**
- 2) Kolik farností se zúčastnilo PA?**
- 3) Jsou farnosti, ve kterých kněz odmítá účast farností na PA?**
 - A. Ano (počet farností.....)
 - B. Ne
- 4) Jakým způsobem probíhá distribuce pokladniček do farností?**
 - A. Osobní předání kněžím ve farnostech
 - B. Předání kněžím na děkanátním setkání kněží
 - C. Předání dobrovolníkům z farnosti
 - D. Pokladničky si kněží vyzvednou na charitě, na faře
 - E. Jinak.....
- 5) Jak hodnotíte spolupráci s kněžími na projektu PA?**
 - A. Ve všech farnostech dobrá
 - B. Ve většině farností dobrá
 - C. V menším počtu farností dobrá
 - D. Obtížná a náročná
- 6) Jak ovlivňuje postoj a nasazení kněze zapojení farníků do PA?**
 - A. Výrazně ovlivňuje
 - B. Hodně ovlivňuje
 - C. Částečně ovlivňuje
 - D. Vůbec neovlivňuje
- 7) Kdo s vámi spolupracuje při organizaci PA ve farnostech?**
 - A. Kněží a jáhnové
 - B. Farní dobrovolníci
 - C. Charitní dobrovolníci
 - D. Ministranti
 - E. Nikdo
- 8) Spolupracujete při organizaci PA s dobrovolníky TKS?**
 - A. Ano, při rozdávání postních krabiček
 - B. Ano, při výběru postních krabiček
 - C. Ano, při počítání výtěžku
 - D. Ne

9) Je ve farnostech někdo, kdo rozdává ve farnostech pokladničky PA?

- A. Ano, jsou to farníci, které určí Charita
- B. Ano, jsou to farníci, které určí kněz
- C. Ne, pokladničky ve farnostech nikdo nerozdává
- D. Nevím

10) Kdo určuje způsob výběru pokladniček ve farnosti?

- A. Kněz
- B. Lidé z farnosti, ministranti
- C. Zaměstnanci nebo dobrovolníci Charity
- D. nevím

11) Jakým způsobem dochází k výběru pokladniček?

- A. Odevzdávají se na předem určené místo
- B. Odevzdávají se dobrovolníkům
- C. Lidé je donesou a dozví se, kde nebo komu je odevzdat
- D. Nevím
- E. Jinak.....

12) Můžete způsob vybírání pokladniček ovlivnit?

- A. Je konzultováno s knězem
- B. Je konzultováno s pastorační radou
- C. Je určeno knězem
- D. Nemůžu jej ovlivnit

13) Kdo rozhoduje o způsobu počítání výnosu?

- A. Vždy je to na vzájemné dohodě kněží a charitních pracovníků
- B. Jde o rozhodnutí kněží
- C. Rozhodnutí zaměstnanců Charity konzultováno s kněžími
- D. Rozhodují zaměstnanci Charity

14) Kdo počítá výnos PA? – pokud je v různých farnostech různé???

- A. Kněží ve farnosti
- B. Zástupci farnosti
- C. Dobrovolníci Charity
- D. Zaměstnanci Charity

15) Počítají zástupci farnosti současně se zaměstnanci Charity

- A. Ano, ve všech farnostech
- B. Ano, ve většině farností
- C. Ano, v některých farnostech
- D. Ne, ve většině farnosti

16) Přispívá PA k rozvoji spolupráce mezi farností a Charitou?

- A. Ano, rozhodně přispívá
- B. Ano, spíše přispívá
- C. Ne, spíše nepřispívá
- D. Ne, rozhodně nepřispívá

Zapojení farnosti do rozhodnutí o využití výnosu Postní almužny

17) Jak hodnotíte zájem farností o spolupráci při rozdělování finančních prostředků PA?

- A. Většina farností má zájem
- B. Větší počet farností má zájem
- C. Menší počet farností má zájem
- D. Nezaznamenali jste zájem z farností

18) Kdo s charitou ve farnostech spolupracujete při rozdělování výnosu PA?

- A. Většinou kněží a jáhni
- B. Většinou pastorační rady
- C. Většinou dobrovolníci z farnosti
- D. Nespolupracuje s námi nikdo z farností

19) Máte z farností informace, že by si výnos PA chtěly farnosti rozdělovat samy?

- A. Ano, z většiny farností mám tyto informace
- B. Ano, z některých farností mám tyto informace
- C. Pouze ojediněle se mi dostaly tyto informace
- D. Ne, tyto informace nemám

20) Spolupracujete při rozhodování o použití výnosu PA s kněžími?

- A. Ano, ve všech farnostech
- B. Ano, ve většině farností
- C. Ano, v některých farnostech
- D. Ne, nespolupracujeme

21) Spolupracujete při použití výnosu PA s pastoračními radami farností?

- A. Ano, ve všech farnostech
- B. Ano, ve většině farností
- C. Ano, v některých farnostech
- D. Ne, nespolupracujeme

22) Dostáváte z farností konkrétní návrhy rodin či jednotlivců, kteří potřebují pomoci?

- A. Ano, ve všech farnostech
- B. Ano, ve většině farností
- C. Ano, v některých farnostech
- D. Ne, nedostáváme

23) Při rozdělování výnosu PA přednostně prověřujete návrhy využití z farností?

- A. Ano, všechny návrhy
- B. Ano, většinu návrhů
- C. Ano, některé návrhy
- D. Ne, návrhy se nezabýváme

24) Kdo rozhoduje o využití výnosu PA?

- A. Farnost rozhoduje a Charita se jejím rozhodnutím řídí

- B. Vzájemná dohoda Charity a místní farnosti
- C. Charita rozhoduje a kněz, pastorační rada její návrh schvaluje
- D. Charita rozhoduje bez konzultace se zástupci farnosti

25) Konzultuje rozdělení PA s kněžími ve farnostech?

- A. Ano, vždy
- B. Ano, většinou
- C. Ano, někdy
- D. Ne, nekonzultujeme

26) Jak se lidé z farnosti dozvídají o využití PA?

- A. Jsou informováni v nedělních ohláškách, je informována pastorační rada
- B. Jsou informováni ve farních tiskovinách a na nástěnkách
- C. Informaci mohou najít ve výroční zprávě
- D. Nejsou informováni

27) Mají lidé zájem o informace o využití PA?

- A. Ano, ve všech farnostech
- B. Ano, ve většině farností
- C. Ano, v některých farnostech
- D. Ne, nemají zájem

28) Jak hodnotíte spolupráci s farností při rozdělování finančních prostředků?

- A. Velmi dobrá ve všech farnostech
- B. Velmi dobrá ve většině farností
- C. Velmi dobrá pouze v některých farnostech
- D. Ne příliš dobrá

Reálný způsob využití výnosu PA

29) Využití PA v roce 2009

- A. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná přímo farností
- B. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná charitou z podnětu farnosti
- C. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná charitou
- D. zakoupení kompenzačních pomůcek přímo pro klienta
- E. zakoupení kompenzačních pomůcek do půjčovny pomůcek
- F. pomoc financování provozu sociálních služeb
- G. odeslání na sbírkový účet mimořádných událostí – povodně
- H. humanitární a rozvojová pomoc v zahraničí
- I. jiný způsob využití

30) Využití PA v roce 2010

- A. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná přímo farností
- B. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná charitou z podnětu farnosti
- C. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná charitou
- D. zakoupení kompenzačních pomůcek přímo pro klienta
- E. zakoupení kompenzačních pomůcek do půjčovny pomůcek
- F. pomoc financování provozu sociálních služeb
- G. odeslání na sbírkový účet mimořádných událostí – povodně
- H. humanitární a rozvojová pomoc v zahraničí
- I. jiný způsob využití

31) Využití PA v roce 2011

- A. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná přímo farností
- B. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná charitou z podnětu farnosti
- C. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná charitou
- D. zakoupení kompenzačních pomůcek přímo pro klienta
- E. zakoupení kompenzačních pomůcek do půjčovny pomůcek
- F. pomoc financování provozu sociálních služeb
- G. odeslání na sbírkový účet mimořádných událostí – povodně
- H. humanitární a rozvojová pomoc v zahraničí
- I. jiný způsob využití

32) Využití PA v roce 2012

- A. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná přímo farností
- B. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná charitou z podnětu farnosti
- C. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná charitou
- D. zakoupení kompenzačních pomůcek přímo pro klienta
- E. zakoupení kompenzačních pomůcek do půjčovny pomůcek
- F. pomoc financování provozu sociálních služeb
- G. odeslání na sbírkový účet mimořádných událostí – povodně
- H. humanitární a rozvojová pomoc v zahraničí
- I. jiný způsob využití

33) Využití PA v roce 2013

- A. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná přímo farností
- B. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná charitou z podnětu farnosti
- C. Přímá pomoc lidem v nouzi realizovaná charitou
- D. zakoupení kompenzačních pomůcek přímo pro klienta
- E. zakoupení kompenzačních pomůcek do půjčovny pomůcek
- F. pomoc financování provozu sociálních služeb
- G. odeslání na sbírkový účet mimořádných událostí – povodně
- H. humanitární a rozvojová pomoc v zahraničí
- I. jiný způsob využití

X) Při využití PA na přímou pomoc lidem v nouzi je výnos rozdělen ve farnosti, ve které se vybral

- Ano, vždy
- Ano, většinou
- Ano, ale pouze výjimečně
- Ne

Prohlubování vnímavosti a citlivosti k problémům potřebných lidí v nouzi

32) Jak hodnotíte návratnost rozdaných pokladniček?

- A. Více než 70 %
- B. 50-70%
- C. 20 – 50 %
- D. Do 20 %

33) Jaká je četnost vyplnění ankety na dně pokladničky u vrácených pokladniček?

- A. Více než 70 %
- B. 50-70%
- C. 20 – 50 %
- D. Do 20 %

34) Pracujete s informacemi z ankety na dně pokladničky?

- A. Používáme tyto informace k rozdělení výtěžku PA
- B. Zjišťujeme cílovou skupinu klientů, na kterou se máme zaměřit
- C. Zjišťujeme, kde vidí lidé z farnosti problém
- D. Nepracujeme s nimi, mají pro nás informativní charakter

35) Mají pro vás informace z ankety na dně pokladničky význam?

- A. Jsou to pro nás důležité informace
- B. Jsou pro nás podstatné
- C. Mají pouze informativní charakter
- D. Mají pro nás zanedbatelný význam

36) Dostáváte z farností konkrétní návrhy lidí v nouzi, kteří potřebují pomoci?

- A. Ano, pravidelně
- B. Ano, občas
- C. Ano, ale výjimečně
- D. Nikdy

37) Kontaktují Vás lidé z farností v průběhu roku s žádostí o pomoc lidem v nouzi?

- A. Ano, pravidelně
- B. Ano, občas
- C. Ano, ale výjimečně
- D. Nikdy

38) Přicházejí s žádostí o pomoc lidé z farností, když se dostanou do finanční nouze?

- A. Ano, pravidelně
- B. Ano, občas
- C. Ano, ale výjimečně
- D. Nikdy